

Lietuvos užimtumo 2017 m. tendencijos ir ateities prognozės

Turinys

Santrauka	3
Užimtumo tendencijos	5
Registruoto nedarbo tendencijos	8
Teritoriniai nedarbo skirtumai	9
Darbo jėgos pasiūla – kas ieškojo darbo?	10
Kokių darbuotojų ir kompetencijų labiausiai trūko?	12
Darbo vietų kokybė	17
Darbo jėgos pasiūlos ir paklausos suderinamumas	18
Užimtieji, ieškantys kito darbo	21
Užimtumo didinimo priemonės	24
Perkvalifikavimas	25
Trumpalaikės ir ilgalaikės darbo rinkos prognozės	30
Rekomendacijos mokymo (si) priemonių efektyvumui didinti	41
Profesijos, kurių darbo rinkoje labiausia trūko 2017 metais.....	42

Santrauka

Šioje apžvalgoje aptariamos Lietuvos darbo rinkos tendencijos ir prognozės. Pagrindinės įžvalgos yra šios:

Kokios tendencijos vyravo 2017 m.?	Nuo 2010 metų kylanti Lietuvos ekonomika 2017 metais skatino darbo jėgos paklausos ir darbo užmokesčio augimą. Dėl šios priežasties nedarbo lygis ir toliau smuko – vis daugiau gyventojų įsitraukė į darbo rinką. 2017 metais taip pat pastebėta nauja tendencija: dėl neigiamų ilgalaikių demografinių tendencijų (emigracijos, visuomenės senėjimo ir kt.) sumažėjo užimtųjų skaičius. Didžiąją metų dalį registruotų bedarbių skaičius buvo mažesnis nei 2016 metais. Tipinis bedarbis – vyresnio amžiaus vyras, turintis vidurinį išsilavinimą. Šių metų sausio 1 d. teritorinėse darbo biržose registruoti bedarbiai sudarė 8,7 proc. Daugiausia darbingo amžiaus gyventojų registruota bedarbiais Lazdijų, Ignalinos, Zarasų rajonų ir Kalvarijos savivaldybėse, mažiausiai – Kretingoje, Elektrėnuose ir Neringoje.
Darbo jėgos pasiūla – kas ieškojo darbo?	2017 metais teritorinėse darbo biržose įsiregistravo 252,0 tūkst. darbo neturinčių asmenų. Vyrai tarp ieškančiųjų darbo sudaro didžiąją dalį – 56,8 proc. Beveik 32 proc. į darbo biržą besikreipiančių darbo ieškančių asmenų gyvena kaimo vietovėse. 2017 metais įregistruotų bedarbių struktūroje pagal paskutinės darbovietės profesijų grupes per 46 proc. sudarė kvalifikuoti darbininkai ir paslaugų darbuotojai.
Kokių darbuotojų labiausiai trūko?	Darbo skelbimų analizė rodo, kad labiausiai trūko gydytojų, kirpėjų, kosmetologų, sunkvežimių vairuotojų, programinės įrangos kūrėjų, analitikų, slaugos ir akušerijos specialistų. Dažniausiai ieškoma darbuotojų, kurie turėtų bent 1–2 metų patirtį, mokėtų anglų kalbą, gebėtų dirbti komandoje, būtų sąžiningi, savarankiški. Lietuvos darbo biržos duomenimis, labiausiai trūko reklamos ir rinkodaros specialistų, apskaitos ir buhalterijos tarnautojų, ikimokyklinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokytojų, gydytojų ir slaugos specialistų, sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojų, parduotuvių pardavėjų, suvirintojų ir statybininkų.
Kokių darbuotojų ieško darbdaviai?	Lietuvos darbo biržos duomenimis, 2017 metais darbdaviai įregistravo 222,1 tūkst. laisvų darbo vietų. Daugiau kaip pusė visų darbo pasiūlymų (beveik 57 proc.) – kvalifikuotiems darbuotojams, augo statybos darbininkų poreikis. Didžiausias darbdavys – paslaugų sektorius.
Kaip kito darbo vietų kokybė?	Lietuvos darbo rinkoje 2011–2016 metais vyravo poliarizacijos tendencijos: labiausiai išaugo darbo vietų, kurioms būdinga labai aukšta arba labai žema darbo vietos kokybė, skaičius. Darbo vietos kokybė vertinama pagal darbo užmokestį, darbo pobūdį ir užimtųjų išsilavinimo lygį.
Ar užimtieji planuoja keisti darbą?	Palyginti su kitomis ES šalimis, Lietuvoje užimtieji vienoje darbo vietoje dirba bene trumpiausiai. Dauguma darbuotojų, ieškojusių kito darbo, tai grindė geresnių darbo sąlygų siekiu.
Kiek asmenų suteiktas užimtumas?	Teritorinės darbo biržos padėjo sugrįžti į darbo rinką 305 tūkst. asmenų. Tarpininkavimo įdarbinant paslaugos suteiktos 164,8 tūkst., iš jų – 145 tūkst. įsidarbino neterminuotai. Pradėjo veiklą pagal verslo liudijimus 91,6 tūkst. Remiamas užimtumas taikant aktyvios darbo rinkos politikos priemones suteiktas 44,5 tūkst.

Ar LDB darbo rinkos mokymai padeda bedarbiams įsidarbinti?	Lietuvos darbo biržos organizuojamuose mokymuose dalyvavo per 20 tūkst. bedarbių. Tipinis mokymų dalyvis yra vyras, turintis vidurinį išsilavinimą su profesine kvalifikacija. Didžiausia bedarbių dalis mokėsi pagal transporto paslaugų ir paslaugų asmenims švietimo posričiams priskiriamas programas. Dauguma mokymuose dalyvavusių bedarbių įsidarbino ir praėjus 6 mėn. po mokymų dirba. Kita vertus, nuo 2012 metų įsidarbinusiųjų mokymų dalyvių dalis nuosekliai mažėjo.
Ką rodo trumpalaikės ir ilgalaikės prognozės?	Numatoma įregistruoti 245 tūkst. bedarbių. Gerėjanti įmonių ekonominė padėtis leidžia darbdaviams prognozuoti ir darbo užmokesčio augimą, jį savo įmonėse numato 63 proc. darbdavių, mažėjimą – tik 0,8 proc. Anot ilgalaikių prognozių, užimtųjų skaičius Lietuvoje nuosekliai mažės ir 2025 m. sieks tik 1 mln. 154 tūkst. Užimtųjų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, dalis ir toliau augs: prognozuojama, kad 2025 m. aukštąjį išsilavinimą turintys asmenys sudarys 50 proc. visų užimtųjų. Sparčiausiai darbo jėgos paklausa augs žinioms imliuose paslaugų sektoriuose: informacijos, ryšių, finansų, draudimo, profesinės, mokslinės ir techninės veiklos sektoriuose.

Užimtumo tendencijos

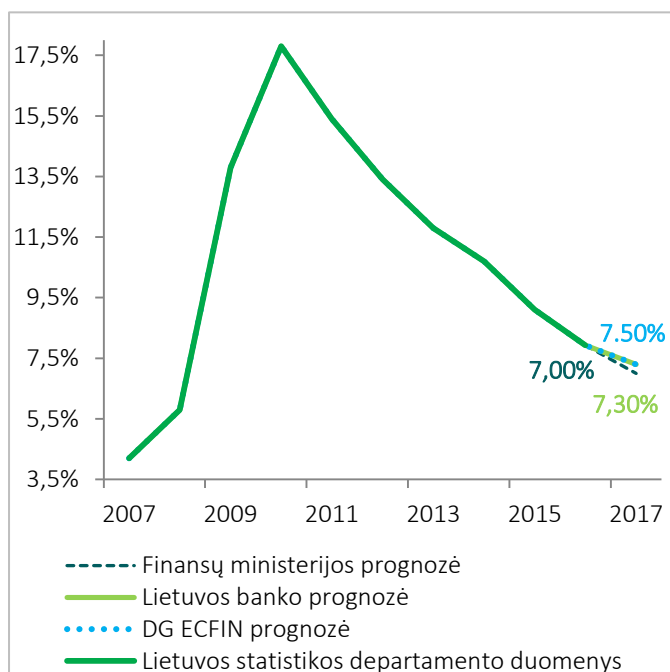
Darbo jėgos paklausa ir užimtumo lygis augo, nedarbo lygis – smuko

Nuo 2010 metų kylanti Lietuvos ekonomika lėmė pagrindinių darbo rinkos rodiklių gerėjimą 2017 metais. Užimtumo lygis augo ir III ketv. – pasiekė 70,9 proc. Nedarbo lygis smuko ir III ketv. buvo 6,8 proc. Tai paskatino auganti darbo jėgos paklausa, kylantis darbo užmokestis ir, tikėtina, naujausi Darbo kodekso pakeitimai, kurie leido darbdaviams drąsiau samdyti naujus darbuotojus. Numatoma, kad šios tendencijos tęsis ir 2018 m.

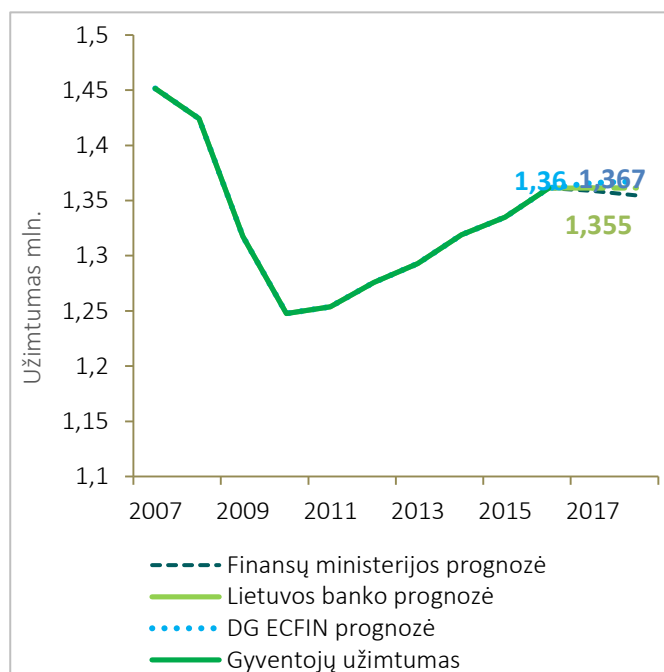
Dėl demografinių tendencijų mažėja užimtųjų skaičius

Kita vertus, didėjančiai darbo paklausai įtakos turi darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimas. Tai lemia neigiamos ilgalaikės demografinės tendencijos: emigracija, senstanti visuomenė, žemas gimstamumo lygis. Todėl 2017 metų III ketv. užimtųjų skaičius, palyginti su 2016 metų III ketv., sumažėjo 9,9 tūkst. Šie skaičiai būtų dar didesni, jei ne augęs aktyvumo lygis ir sumažėjęs nedarbas. Šios tendencijos išliks ir ateityje, todėl ūkio augimą vis labiau ribos darbuotojų stoka. Įmonės bus priverstos sparčiai didinti produktyvumą, siekdamos atlaikyti augančio darbo užmokesčio spaudimą.

Nedarbo lygis (2007–2016 m. duomenys ir 2017–2018 m. prognozės; 15–64 metų amžiaus grupė)

Užimtųjų skaičius (2007–2016 m. duomenys ir 2017–2018 m. prognozės; visi užimtieji)

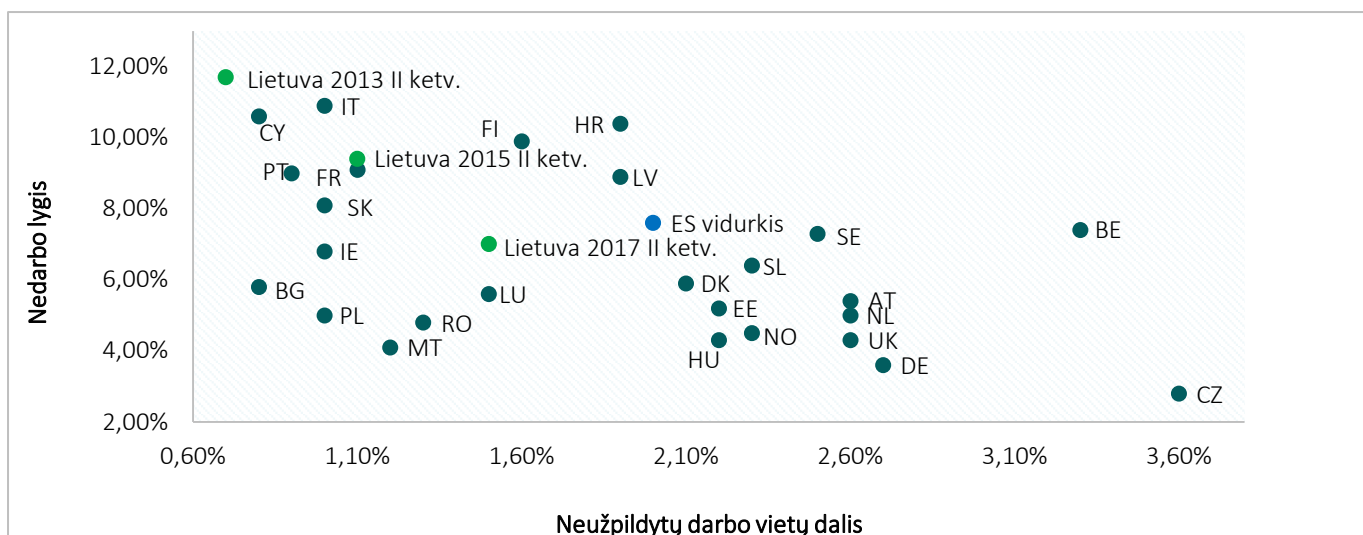

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas, Finansų ministerija, Lietuvos bankas, DG ECFIN 2017 Winter Forecast.

Makrolygmeniu didelio kompetencijų pasiūlos ir paklausos disbalanso kol kas nėra

Nors Lietuvos darbo rinka kaista (paklausa auga, o užimtųjų skaičius mažėja), kompetencijų pasiūlos ir paklausos disbalansas dar nėra jaučiamas. Disbalansą rodytų situacija, kai esant aukštam nedarbo lygiui tuo pat metu yra ir daug neužpildytų darbo vietų, t. y. bedarbiai negali įsidarbinti laisvose darbo vietose. Lietuvoje smunkant nedarbo lygiui auga neužpildytų darbo vietų dalis. Tai rodo, kad bedarbiai gana sėkmingai įsiliejo į darbo rinką, o augantis neužpildytų darbo vietų skaičius signalizuoja, kad ekonomikai ima trūkti darbo jėgos. Pagal šiuos parametrus situacija Lietuvoje geresnė nei kaimyninėje Latvijoje, kur didesnis tiek nedarbo lygis, tiek neužpildytų darbo vietų skaičius. Toks makrolygmens vertinimas, žinoma, nerodo, kad darbdaviai Lietuvoje labai lengvai randa darbuotojus konkrečioms darbo vietoms.

Nedarbo lygis ir laisvų darbo vietų dalis (2017 m. II ketv.)

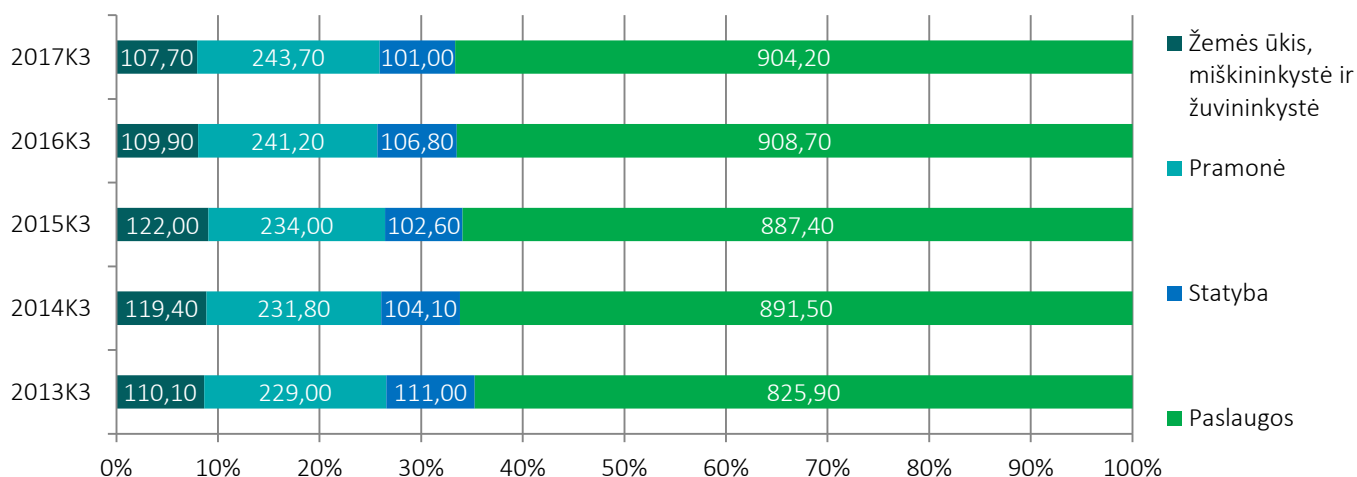

Šaltinis: Eurostatas. Pastaba: naudojami II ketv. duomenys, nes rengiant apžvalgą III ketv. duomenys dar nebuvo paskelbti.

Užimtumas pramonėje augo, paslaugų sektoriuose – smuktelėjo

Nuo 2013 metų užimtųjų skaičius pramonėje nuosekliai augo. Tai skatino atsigaunanti eksporto rinka ir išaugusios materialinės investicijos. Užimtųjų skaičius statybų, paslaugų, žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuose 2017 metais sumažėjo. Statybų sektoriui neigiamą poveikį turėjo laikinai sumažėjusios ES fondų investicijos, kurių didelė dalis buvo skiriama infrastruktūros darbams. Dirbančiųjų paslaugų sektoriuje skaičiaus mažėjimą lėmė smuktelėjęs užimtumas didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje, informacijos ir ryšių įmonėse. Kita vertus, šias neigiamas tendencijas iš dalies atsvėrė augęs užimtumas transporto ir saugojimo sektoriuje, kuris ir toliau sėkmingai didina eksporto apimtis.

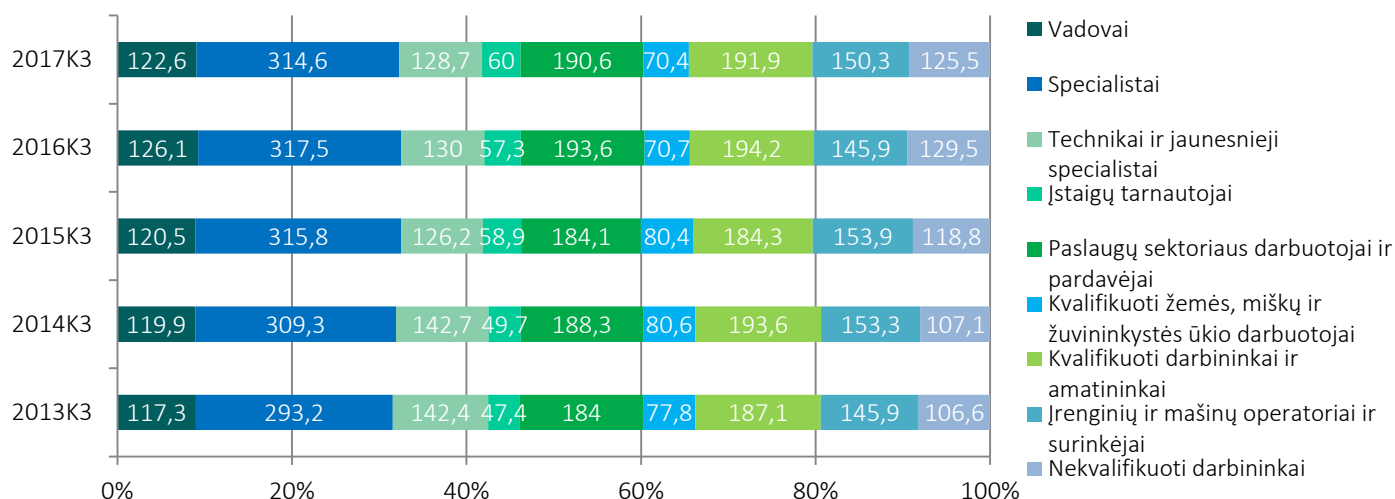
Užimtumas (tūkst.) pagal įmonių ekonomines veiklos rūšis

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas.

Užimtumo struktūros pagal profesijas duomenys rodo, kad praėjusiais metais išaugo įrenginių ir mašinų operatorių skaičius. Užimtumo šiose profesijose augimą lėmė minėta pramonės plėtra. Galimai dėl paslaugų ir pramonės sektorių augimo, kuriuose padidėjo apskaitininkų, duomenų įvesties operatorių, sekretorių ir kitų panašaus pobūdžio darbuotojų poreikis, taip pat išaugo įstaigų tarnautojų dalis. Iki 2016 metų užimtumo struktūroje stabiliai augo vadovų ir specialistų dalis – tai skatino žinioms imlių paslaugų sektorių augimas. Tačiau 2017 metais užfiksuotas užimtųjų skaičiaus šiose profesijose smuktelėjimas – tai gana netikėta ir sunku paaiškinti, atsižvelgiant į kitas ekonomines tendencijas.

Užimtumas (tūkst.) pagal profesijas (2013 m. III ketv. – 2017 m. III ketv.)

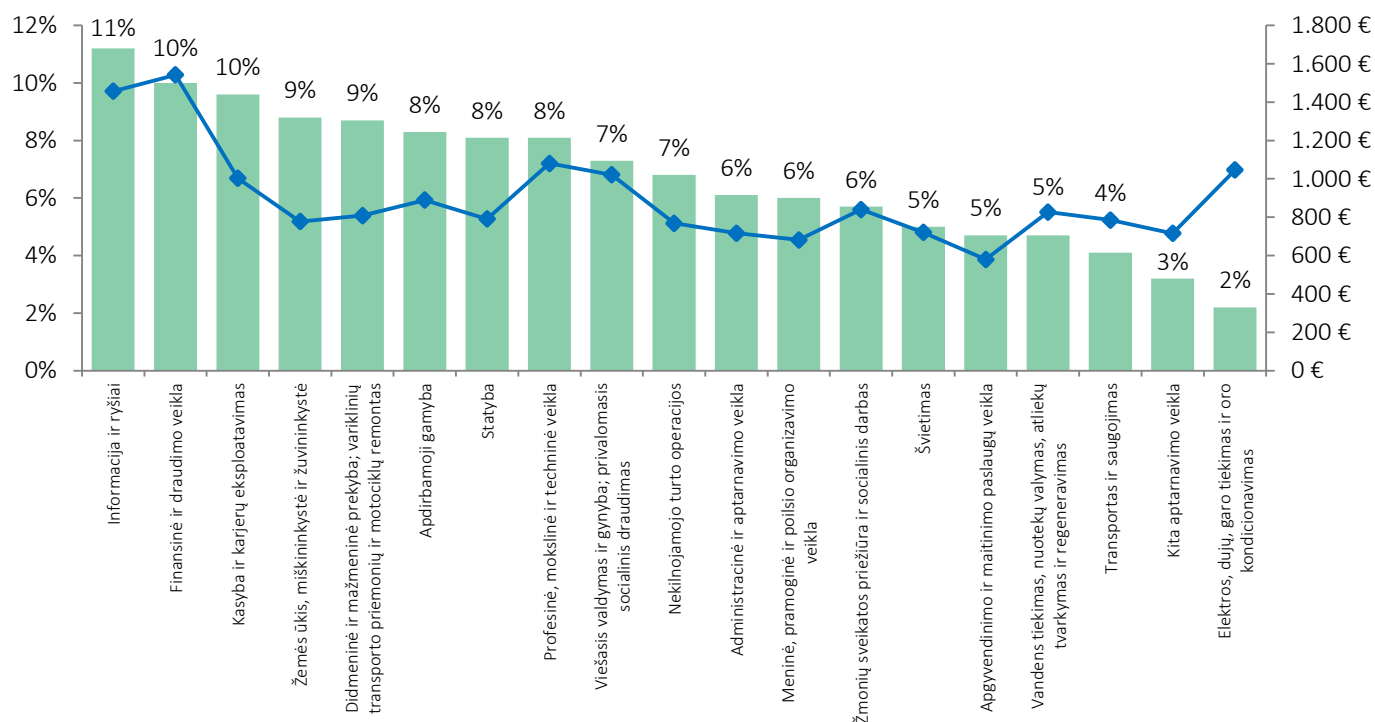

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas.

Darbo užmokestis toliau augo

2017 metais vidutinis darbo užmokestis ir toliau nuosekliai augo. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2017 metų III ketv., palyginti su 2016 metų III ketv., šalies ūkyje padidėjo 7,2 proc. Sparčiausiai jis kilo finansų, draudimo, informacijos ir ryšių sektoriuose: tai žinioms imlūs paslaugų sektoriai, kuriuose įsivyravo konkurencija dėl protų. Lėčiausiai vidutinis bruto darbo užmokestis augo komunalinių paslaugų sektoriuje. Taip pat lėtai vidutinis darbo užmokestis didėjo ir valstybės finansuojamuose, aukštos kvalifikacijos darbuotojų reikalaujančiuose sektoriuose – švietimo, sveikatos apsaugos ir socialinio darbo. Darbo sąlygos šiuose sektoriuose tampa nepatrauklios.

Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio pokytis (2016 m. III ketv. – 2017 m. III ketv.) ir vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2017 m. III ketv.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas.

Pastaba: žydri taškai rodo vidutinį mėnesinį darbo užmokestį 2017 m. III ketv. (dydis išreikštas eurai), o grafiko stulpeliai atspindi, kaip šis užmokestis pakito skirtinguose sektoriuose lyginant 2016 m. III ketv. ir 2017 m. III ketv. (pokytis išreikštas procentais).

Registruoto nedarbo tendencijos

Beveik visus 2017 metus registruotų bedarbių skaičius buvo mažesnis nei 2016 metais. Paskutinįjį metų ketvirtį, dėl darbo rinkos sezoniškumo sumažėjusių įsidarbinimo ir remiamo užimtumo galimybių, bedarbių skaičius augo bei pasiekė 2016 metų lygį.

Šių metų sausio 1 d. šalyje buvo registruota 152,5 tūkst. bedarbių. Panašus skaičius, 152 tūkst., buvo registruotas ir 2017 metų pradžioje. Mažiausias registruotų bedarbių skaičius 2017 metais buvo spalio pabaigoje - 130,4 tūkst.

Tarp bedarbių, palyginti su 2017 metų sausio 1 d., ūgtelėjo vyresnių kaip 50 metų amžiaus asmenų ir turinčių aukštąjį universitetinį išsilavinimą dalis. Nors kas trečias bedarbis neturi profesinio pasirengimo, jų dalis tarp visų bedarbių, palyginti su 2017 metų sausio 1 d., mažėjo. Taip pat mažėjo ilgalaikių ir jaunesnių kaip 30 metų amžiaus bedarbių.

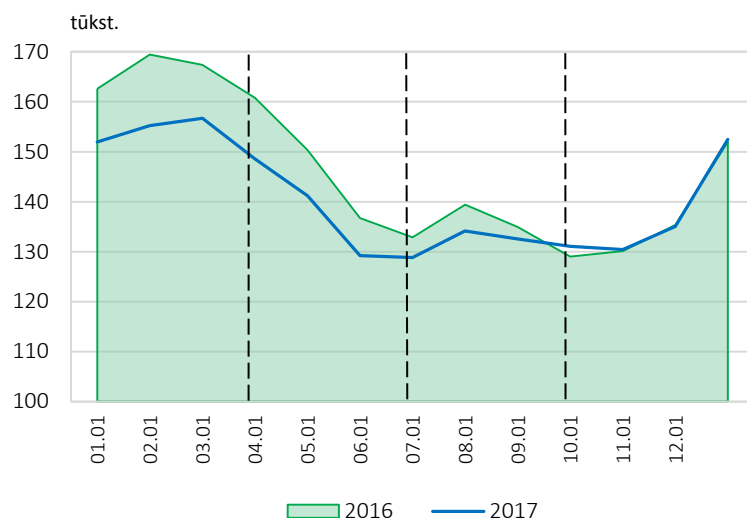
Tipinis bedarbis – vyresnio amžiaus vyras, turintis vidurinį išsilavinimą.

Šių metų sausio 1 d. teritorinėse darbo biržose registruoti bedarbiai sudarė 8,7 proc. darbingo amžiaus šalies gyventojų, tai yra 0,2 proc. punkto daugiau, palyginti su praėjusių metų pradžia.

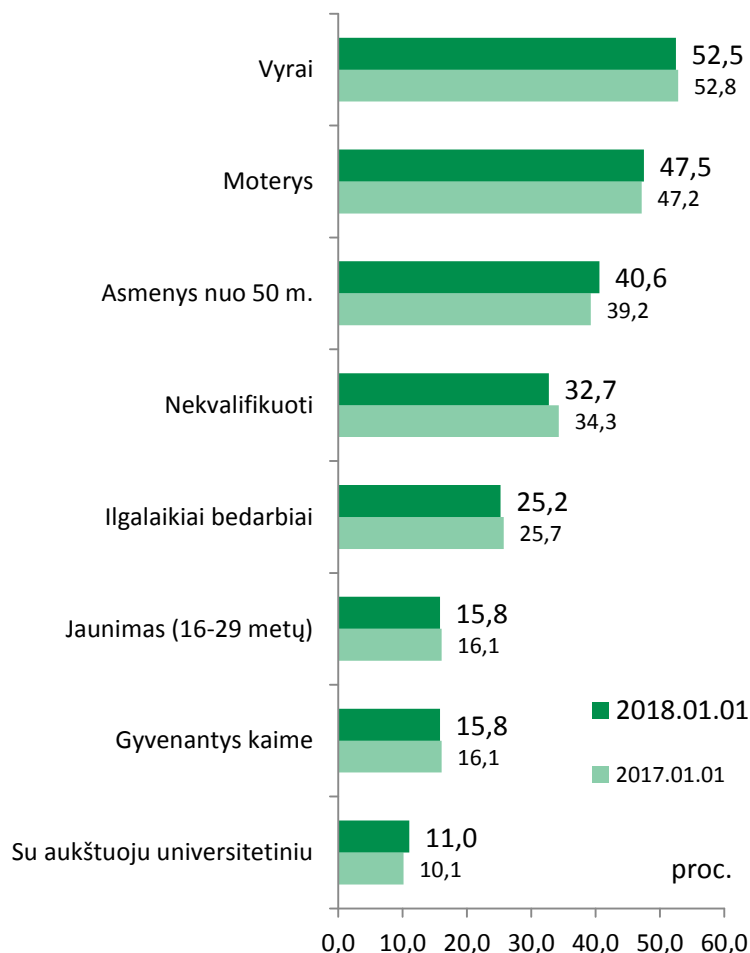
Vyrų nedarbo rodikliams būdingi ryškūs sezoniniai svyravimai

2017 metais bedarbių vyrų dalis tarp šalies darbingo amžiaus vyrų augo 0,1 proc. punkto iki 9,2 proc. Moterų registruotas nedarbas išlieka žemesnis nei vyrų – 8,2 proc. Moterų nedarbas, palyginti su 2017 sausio 1 d., augo 0,3 proc. punkto. Nors bedarbių moterų dalis tarp darbingo amžiaus gyventojų per metus augo sparčiau, vyrų nedarbo rodiklių svyravimai metų eigoje buvo dvigubai didesni. Tai daugiausia susiję su didesniu „vyrų darbų“, ypač statybos sektoriuje, sezoniškumu. Aukščiausias vyrų nedarbas fiksuotas praėjusių metų vasario pabaigoje siekė 9,5 proc., žemiausias, 7,5 proc., - spalį. Moterų nedarbo kitimo amplitudė metų eigoje dvigubai mažesnė: nuo 8,2 proc. iki 7,0 proc.

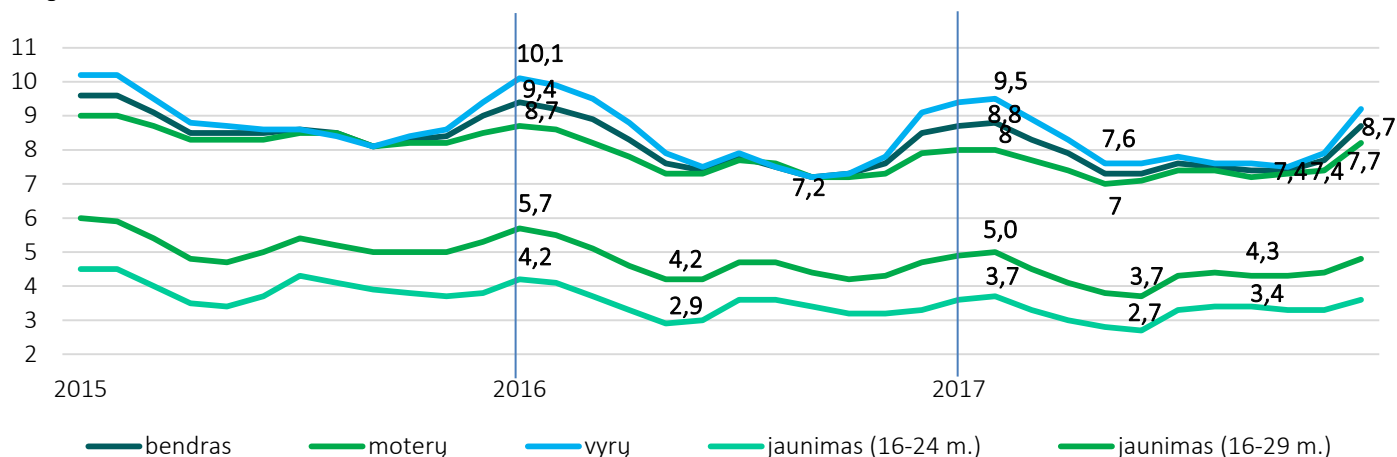
Registruotų bedarbių skaičius 2016 - 2017 m.

2018 m. sausio 1 d. registruota 152481 bedarbių (2017.01.01 - 151978)

Registruotas nedarbas

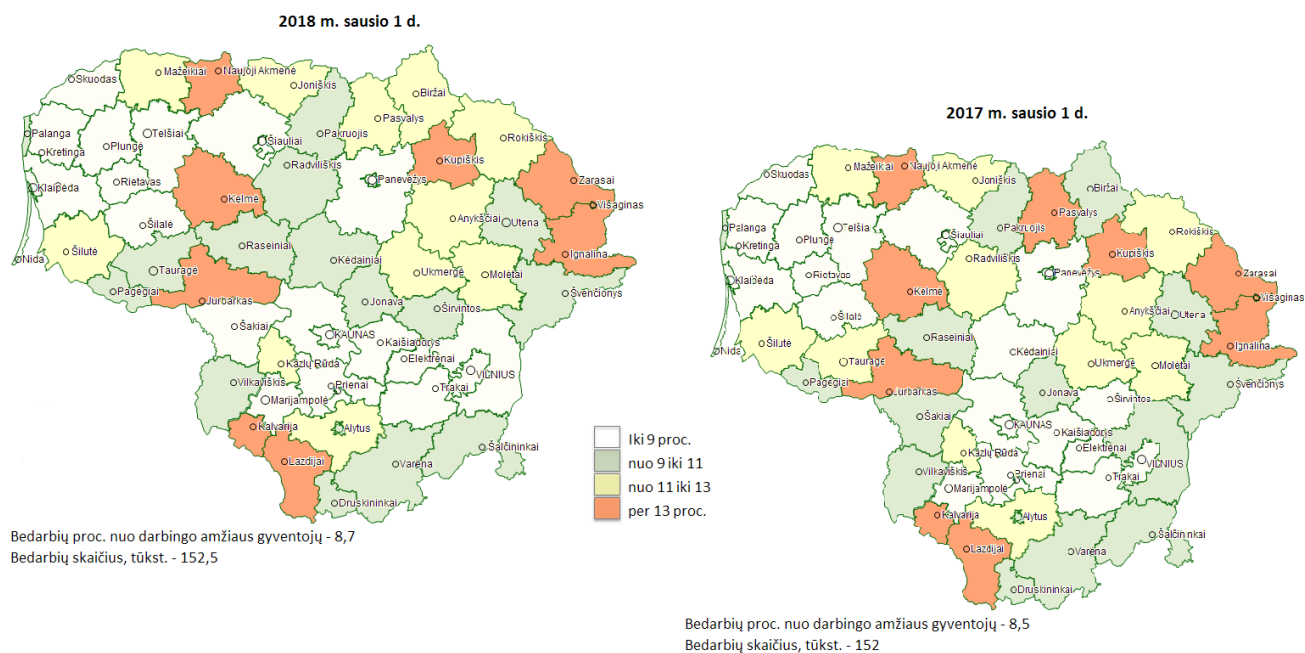

Ilgalaikio nedarbo problema išlieka aktuali

Esant aukštai darbo jėgos paklausai ir darbo biržai įgyvendinant priemones, padedančias ilgai nedirbusiems asmenims integruotis į darbo rinką, ilgalaikių bedarbių mažėja, tačiau jų dalis tarp visų darbo ieškančių asmenų išlieka reikšminga: 38,5 tūkst. arba 25,2 proc. visų sausio 1 d. registruotų bedarbių buvo ilgalaikiai.

Teritoriniai nedarbo skirtumai

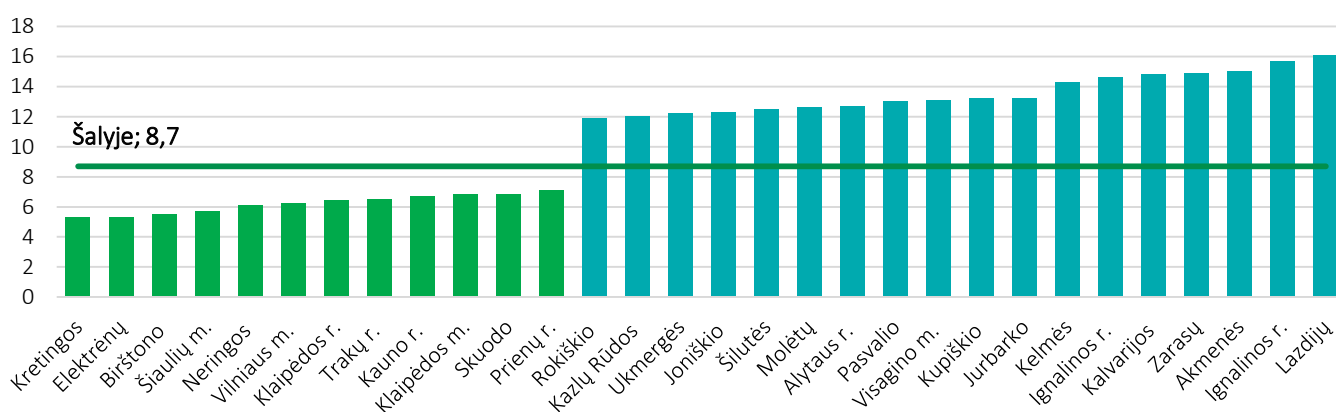
Registruoto nedarbo rodikliai, palyginti su 2017 metų sausio 1 d., mažėjo trisdešimt trijose iš šešiasdešimties šalies savivaldybių, dvidešimt keturiose – augo, trijose – nepakito. Labiausiai registruotas nedarbas mažėjo Akmenės (2 proc. punkto) rajono savivaldybėje, kur veikiančių ūkio subjektų skaičius augo beveik 2 kartus sparčiau negu šalies vidurkis ir dėl to didėjo paklausa ir mažėjo pasiūla.

Didžiausias augimas – 1 proc. punkto – Kauno mieste.

Lėta vietos ūkio plėtra, mažas veikiančių ūkio subjektų skaičius lemia, kad daugiausia darbingo amžiaus gyventojų registruota bedarbiais Lazdijų (15,7 proc.), Ignalinos (15,1 proc.), Zarasų (14,6 proc.) rajonų ir Kalvarijos (14,5 proc.) savivaldybėse. Aukščiausio nedarbo teritorijos, išsidėsčiusios šalies pasienyje ir nutolusios nuo miestų, kur ūkio plėtra spartesnė ir darbo jėgos poreikis bei įsidarbinimo galimybės didesnės. Mažiausiai darbingo amžiaus gyventojų registruota bedarbiais Kretingoje (4,5 proc.), Elektrėnuose (5,7 proc.) ir Neringoje (5,8 proc.). Skirtumas tarp aukščiausio ir žemiausio nedarbo teritorijų šių metų sausio 1 d. sudarė 11,2 proc. punkto. Prieš metus jis buvo šiek tiek mažesnis 11,1 proc. punkto.

Aukščiausio ir žemiausio nedarbo teritorijos, 2018 m. sausio 1 d.

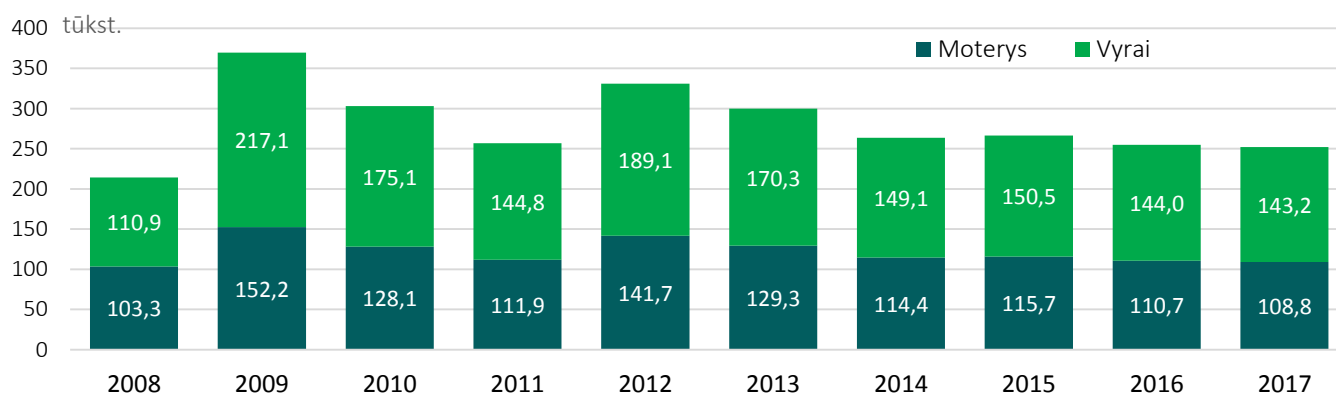

Darbo jėgos pasiūla – kas ieškojo darbo? _____

Darbo jėgos pasiūla po truputi mažėja

2017 metais teritorinėse darbo biržose įregistruota 252,0 tūkst. darbo neturinčių asmenų – 1,1 proc. mažiau nei per tą patį praėjusių metų laikotarpį.

Darbo jėgos pasiūlos dinamika

Daugiau įregistruojama bedarbių vyrų

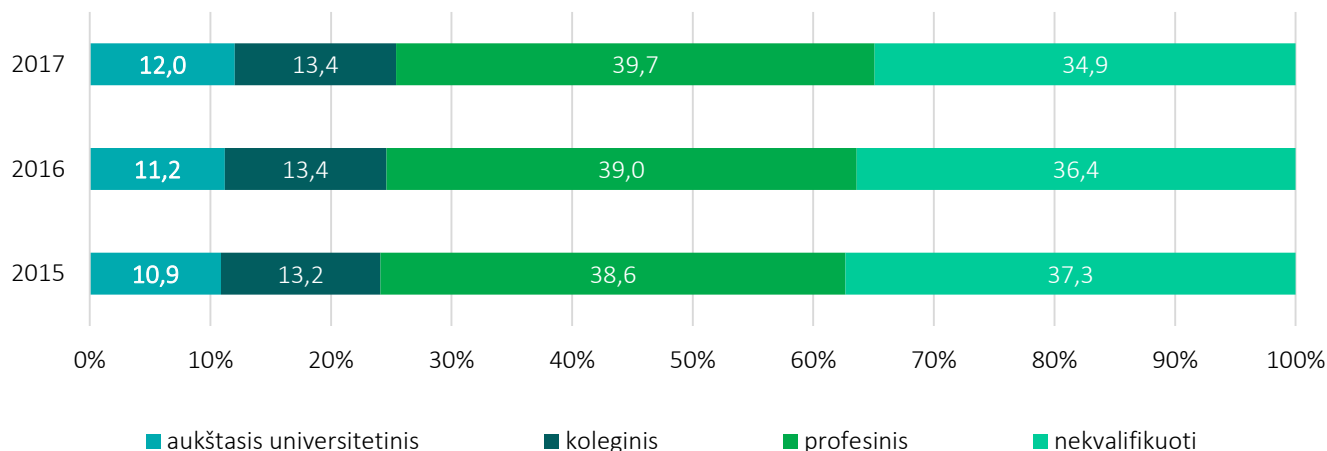
Tarp įregistruotų darbo ieškančių asmenų vyrai sudaro didesniąją dalį – 56,8 proc. Nuo 2008 metų registruojama daugiau vyrų, tik 2005 – 2007 metais vyrų ir moterų santykis buvo priešingas.

Mažėja neturinčių profesinio pasirengimo

Nors beveik kas trečias bedarbis neturi profesinio pasirengimo, todėl jiems sunku įsitvirtinti darbo rinkoje, stebima teigiama tendencija, kad neturinčių profesinės kvalifikacijos bedarbių dalis tarp visų bedarbių kelerius metus nuosekliai mažėja.

Auga darbo ieškančių asmenų, įgijusių aukštąjį universitetinį ar profesinį išsilavinimą, skaičius.

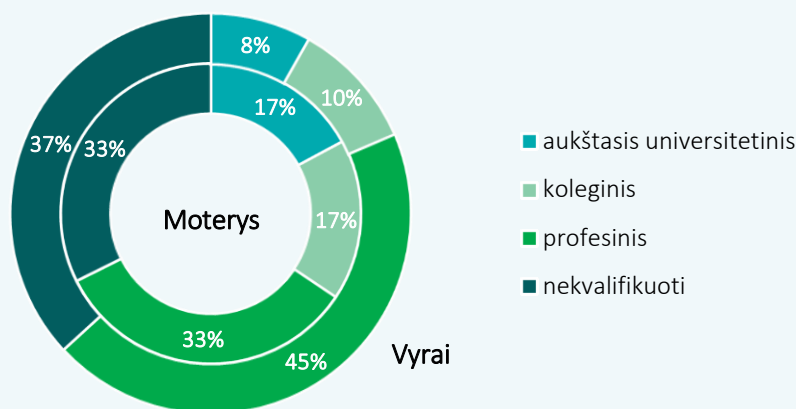
Bedarbiai pagal kvalifikaciją

Daugiau darbo ieškančių moterų turi aukštąjį išsilavinimą, vyrų – profesinį

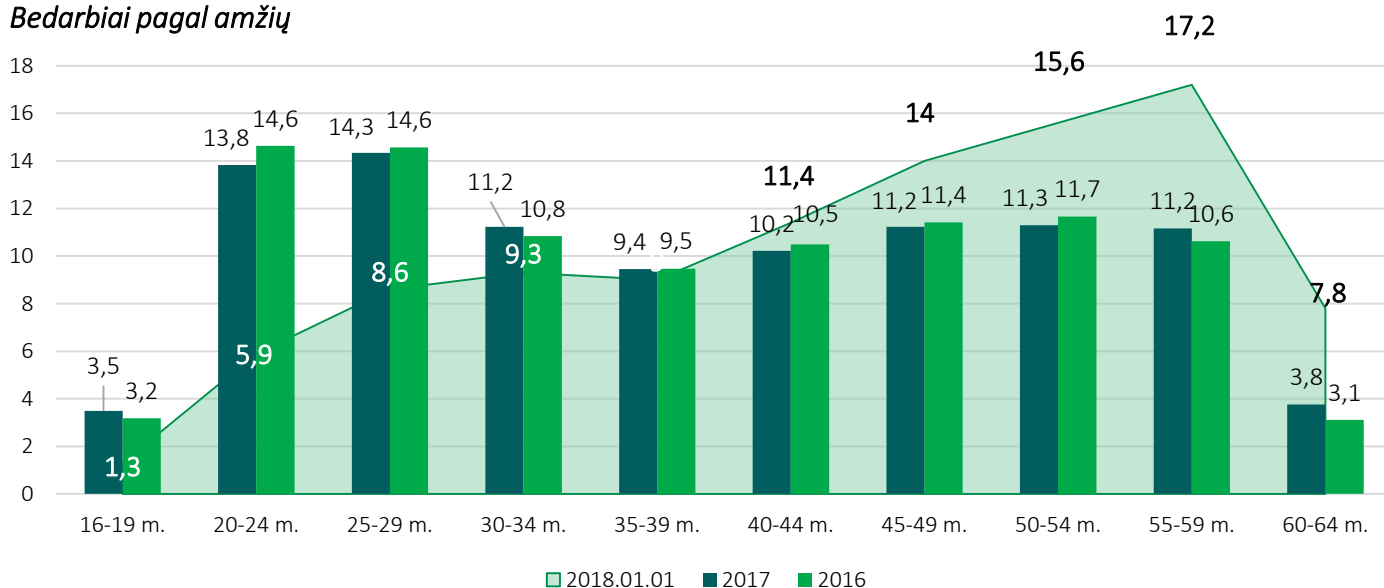
Tarp ieškančių darbo moterų dvigubai daugiau nei tarp vyrų, turinčių tiek aukštąjį universitetinį, tiek neuniversitetinį išsilavinimą. Tarp vyrų daugiau baigusių profesines mokyklas (beveik pusė visų įregistruotų vyrų) arba iš viso neturinčių profesinio pasirengimo.

Vyrai ir moterys pagal profesinę kvalifikaciją 2017 m.

Pasiūlos struktūroje pagal amžių augo 16 – 19 metų, 30 – 34 metų ir vyresnių kaip 55 metų bedarbių dalis. Nors tarp besikreipiančių į teritorines darbo biržas bedarbių 16 - 29 metų amžiaus jaunimo yra daugiausia, jų nedarbo trukmė perpus trumpesnė nei kitų amžiaus grupių, todėl metų pabaigoje jaunimo dalis mažėja, tuo tarpu vyresnių bedarbių dalis didėja.

Bedarbiai pagal amžių

Beveik 32 proc. į darbo biržą besikreipusių darbo ieškančių asmenų gyvena kaimo vietovėse. Tarp kaime gyvenančių bedarbių daugiau vyresnio amžiaus asmenų, didesnė dalis negu tarp miestiečių, neturinčių profesinio pasirengimo ir gerokai mažiau turinčių aukštąjį (universitetinį, neuniversitetinį) išsilavinimą. Dažnai kaimo gyventojų įsidarbinimo galimybes riboja susisiekimo problemos, ypač iš atokesnių vietovių.

2017 metais įregistruotų bedarbių struktūroje pagal paskutinės darbovietės profesijų grupes per 46 proc. sudarė kvalifikuoti darbininkai ir paslaugų darbuotojai, beveik kas penktas – specialistai, apie 35 proc. – nekvalifikuoti darbininkai. Kvalifikuotos darbo jėgos pasiūla keleta pastarųjų metų nors nežymiai, bet auga. Tikėtina, kad ši tendencija tęsis ir ateityje, kai darbo pasiūlą papildys reorganizuojamų ir atleidimus numatančių įmonių darbuotojai.

Kokių darbuotojų ir kompetencijų labiausiai trūko?

Siekiant nustatyti, kokių profesijų darbuotojų labiausiai trūko, buvo atlikta septynių didžiausių darbo skelbimų portalų¹ analizė. Ji rodo, kad nuo 2016 metų gegužės iki 2017 metų lapkričio darbdaviams didžiausių sunkumų kilo ieškant programinės įrangos, taikomųjų programų kūrėjų ir analitikų, sunkiasvorių sunkvežimių, autobusų vairuotojų ir gydytojų. Dauguma šių profesijų unikalių darbo skelbimų interneto portaluose buvo skelbiami ilgiau negu 30 dienų – tai rodo sunkumus užpildant atitinkamas darbo vietas. Šių profesijų poreikį lemia ekonomikos augimo veiksniai, išimtis – kirpėjai kosmetikai ir giminiškų profesijų atstovai, kurie pakliuvo į trūkstamų profesijų sąrašą dėl ekonomiškai nepatrauklių darbo sąlygų ir stebimos aukštos darbuotojų rotacijos šiame sektoriuje.

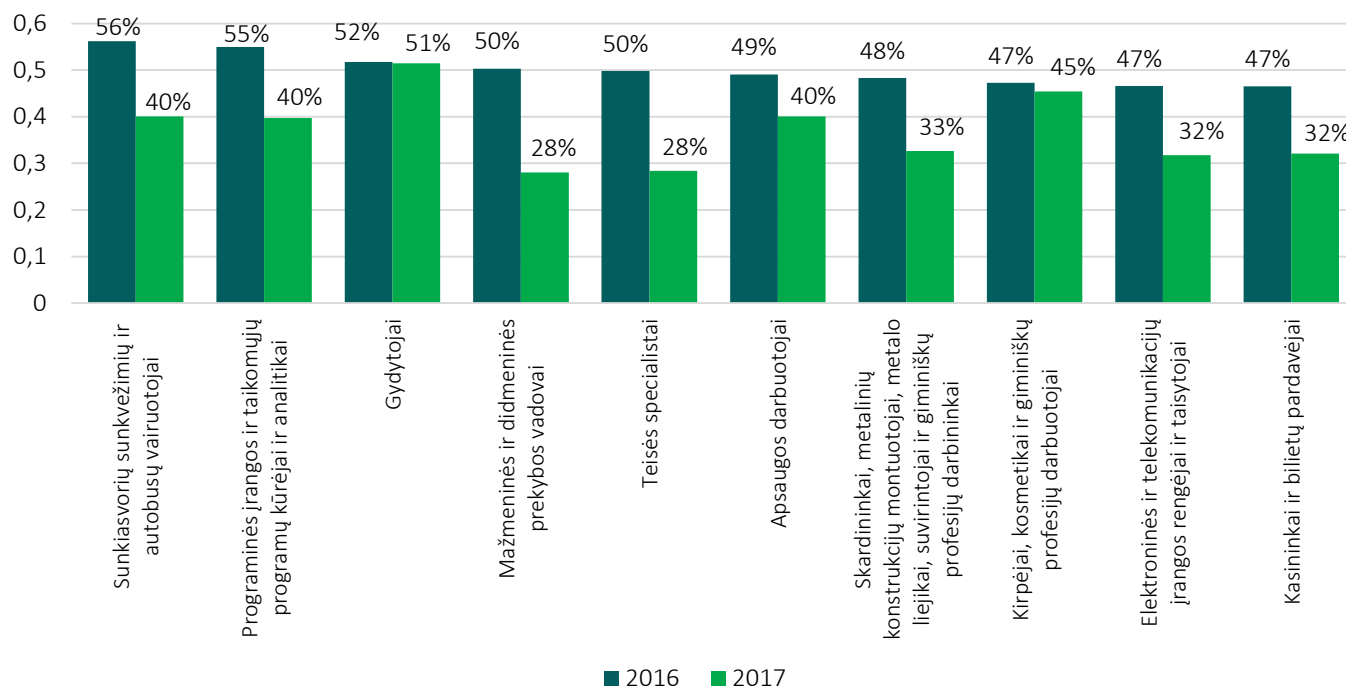
Viena iš kliūčių, trukdančių rasti tinkamus darbuotojus, buvo ta, kad kandidatai neturėjo reikiamų kompetencijų. Jos apibrėžiamos² kaip žinios, įgūdžiai ir asmeninės savybės (pvz., darbo etika, lyderystė ir pan.). Darbo skelbimų analizė

¹ Apima šiuos portalus: alio.lt, cvbankas.lt, cv.lt, cvmarket.lt, cvonline.lt, Lietuvos darbo biržos skelbimų duomenų bazė ir manodarbas.lt.

² Lyle M. Spencer, Jr., Signe M. Spencer (1993) *Competence at Work*, New York: Wiley.

rodo, kad dažniausiai ieškoma darbuotojų, kurie turėtų bent 1–2 metų darbo patirtį, mokėtų anglų kalbą, gebėtų dirbti komandoje, būtų sąžiningi ir savarankiški. Skelbimuose numatyti reikalavimai išsilavinimui dažniausiai atitinka tai profesijai būtiną lygmenį, t. y. negalima teigti, kad žemos ir vidutinės kvalifikacijos darbams atlikti reikalaujama aukštojo išsilavinimo. Gebėjimas naudotis „MS Office“ programų paketu yra skelbimuose dažniausiai minimas reikalavimas, susijęs su darbo kompiuteriu įgūdžiais.

**Profesijos, kurių darbo skelbimai buvo skelbiami ilgiau negu 30 dienų
(proc. visų tos profesijos darbo skelbimų)**

Šaltinis: „Vacancy Analytics“ duomenys (2016 m. gegužės 1 d. – 2017 m. lapkričio 19 d.).

Pastaba: į analizę įtrauktos tik tos profesijos, kurių atstovų buvo ieškoma pagal daugiau nei 200 darbo skelbimų.

Darbo skelbimų analizė rodo, kad darbdaviai didelį dėmesį skiria ne tik minimaliems išsilavinimo, patirties ir pan. reikalavimams, bet ir asmeninėms kandidatų savybėms. Žemesnės kvalifikacijos reikalaujančiose profesijose akcentuojamas sąžiningumas, atsakingas požiūris į darbą, kruopštumas. Aukštesnės kvalifikacijos reikalaujančiuose darbo skelbimuose didelis dėmesys skiriamas lyderystei, gebėjimui dirbti komandoje, savarankiškumas. Tai rodo, kad įsidarbinimui formalių kvalifikacijų dažniausiai nepakanka – būtina visose mokymo(si) grandyse akcentuoti charakterio, vertybinių nuostatų formavimąsi.

Kokių darbuotojų ieškojo darbdaviai 2017 m.? (profesijų dešimtukas)

Profesijos	Išsilavinimas	Užsienio kalbos	Darbo patirtis	Savybės	Darbas kompiuteriu*
Sunkiasvorių sunkvežimių ir autobusų vairuotojai	Pagrindinis su profesine kvalif. (35 proc.); Vidurinis bendrojo lavinimo (25 proc.); Vidurinis su profesine kvalif. (24 proc.)	Rusų (60 proc.); Anglų (59 proc.)	1 metų patirtis (63 proc.)	Atsakingumas (23 proc.); Sąžiningumas (16 proc.);	-
Programinės įrangos ir taikomųjų programų kūrėjai ir analitikai	Aukštasis (84 proc.)	Anglų (97 proc.)	2 metų patirtis (41 proc.); 5 metų patirtis (31 proc.)	Gebėjimas dirbti komandoje (38 proc.); Savarankiškumas (21 proc.)	Java (44 proc.); .Net (28 proc.); PHP (21 proc.)
Gydytojai	Aukštasis (99 proc.)	Anglų (78 proc.); Rusų (57 proc.)	1 metų patirtis (63 proc.)	Komunikabilumas (46 proc.)	-
Mažmeninės ir didmeninės prekybos vadovai	Aukštasis (43 proc.); Aukštesnysis (36 proc.)	Anglų (93 proc.); Rusų (65 proc.)	2 metų patirtis (60 proc.)	Lyderio savybės (32 proc.); Komunikabilumas (29 proc.); Organizaciniai gebėjimai (29 proc.)	MS Excel (61 proc.); MS Word (35 proc.)
Teisės specialistai	Aukštasis (93 proc.)	Anglų (89 proc.)	2 metų patirtis (43 proc.); 5 metų patirtis (36 proc.)	Gebėjimas dirbti komandoje (32 proc.); Savarankiškumas (31 proc.)	MS Excel (48 proc.); MS Word (34 proc.)
Apsaugos darbuotojai	Vidurinis bendrojo lavinimo (32 proc.); Pagrindinis bendrojo lavinimo (27 proc.)	Anglų (56 proc.); Lietuvių (50 proc.)	2 metų patirtis (40 proc.); 1 metų patirtis (30 proc.)	Atsakingas požiūris į darbą (54 proc.); Sąžiningumas (23 proc.)	MS Excel (65 proc.); MS Word (65 proc.)
Skardininkai, metalinių konstrukcijų montuotojai, metalo liejikai, suvirintojai ir giminiškų profesijų darbininkai	Pagrindinis su profesine kvalif. (46 proc.); Vidurinis su profesine kvalif. (32 proc.)	Anglų (70 proc.)	1 metų patirtis (56 proc.)	Atsakingumas (44 proc.); Savarankiškumas (26 proc.)	-
Kirpėjai, kosmetikai ir giminiškų profesijų darbuotojai	Vidurinis su profesine kvalif. (39 proc.); Aukštasis (22 proc.)	Anglų (61 proc.); Rusų (56 proc.)	1 metų patirtis (56 proc.)	Atsakingas požiūris į darbą (65 proc.); Kruopštumas (54 proc.)	-
Elektroninės ir telekomunikacijų įrangos įrengėjai ir taisytojai	Aukštasis (45 proc.)	Anglų (86 proc.)	1 metų patirtis (42 proc.)	Atsakingas požiūris į darbą (43 proc.); Savarankiškumas (32 proc.)	AutoCad (40 proc.)
Kasininkai ir bilietų pardavėjai	Aukštasis (32 proc.); Vidurinis bendrojo lavinimo (30 proc.)	Anglų (70 proc.)	2 metų patirtis (42 proc.); 3 metų patirtis (42 proc.)	Komunikabilumas (59 proc.); Atsakingas požiūris į darbą (35 proc.)	-

Šaltinis: „Vacancy Analytics“ duomenys (2016 m. gegužės 1 d. – 2017 m. lapkričio 19 d.).

Pastaba: procentas parodo, kokioje dalyje konkrečios profesijos darbo skelbimų nurodytas specifinis reikalavimas, palyginti su visais tos profesijos skelbimais, kuriuose keltas tokio pobūdžio reikalavimas (pvz., kokioje dalyje skelbimų dėl sunkiasvorių sunkvežimių ir autobusų vairuotojų paieškos, kuriuose keliama reikalavimai kandidatų kalbų mokėjimui, nurodyta anglų kalba).

* Nenurodoma, jei reikalavimas darbui su kompiuterio programomis paminėtas mažiau nei 10 skelbimų.

Lietuvos darbo biržos duomenimis, 2017 metais darbdaviai įregistravo 222,1 tūkst. laisvų darbo vietų. Palyginti su 2016 metų tuo pačiu laikotarpiu, darbo jėgos paklausa smuktelėjo 6,4 proc. Labiausiai – 19,5 proc. mažėjo darbo jėgos poreikis terminuotam darbui.

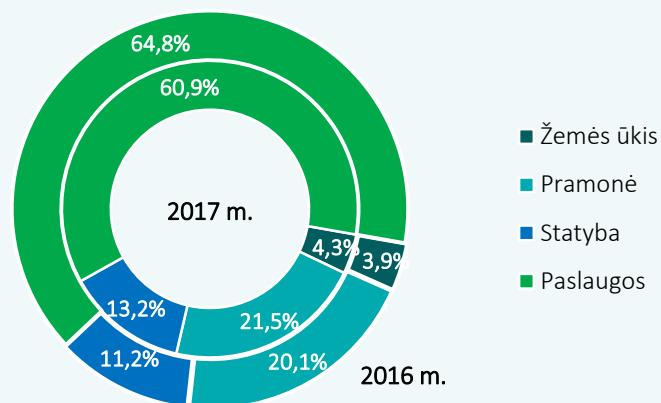
Kas penkta siūloma darbo vieta – specialistams ir vadovaujančiam personalui, per 23 proc. – nekvalifikuotiems darbininkams. Palyginti su 2016 metais, augo specialistų ir nekvalifikuotų darbininkų poreikis, kvalifikuotų darbininkų – mažėjo.

Daugiau kaip pusė visų darbo pasiūlymų (beveik 57 proc.) – kvalifikuotiems darbuotojams

Didžiausias darbdavys – paslaugų sektorius

Trys iš penkių įregistruotų laisvų darbo vietų buvo paslaugų sektoriuje, 21,5 proc. – pramonėje, per 13 proc. – statybose. Palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, paklausos struktūroje 3,9 proc. punkto mažėjo paslaugų ir didėjo kitų sektorių dalis, labiausiai statybos – 2 proc. punkto.

Paklausos struktūra pagal ekonomines veiklas

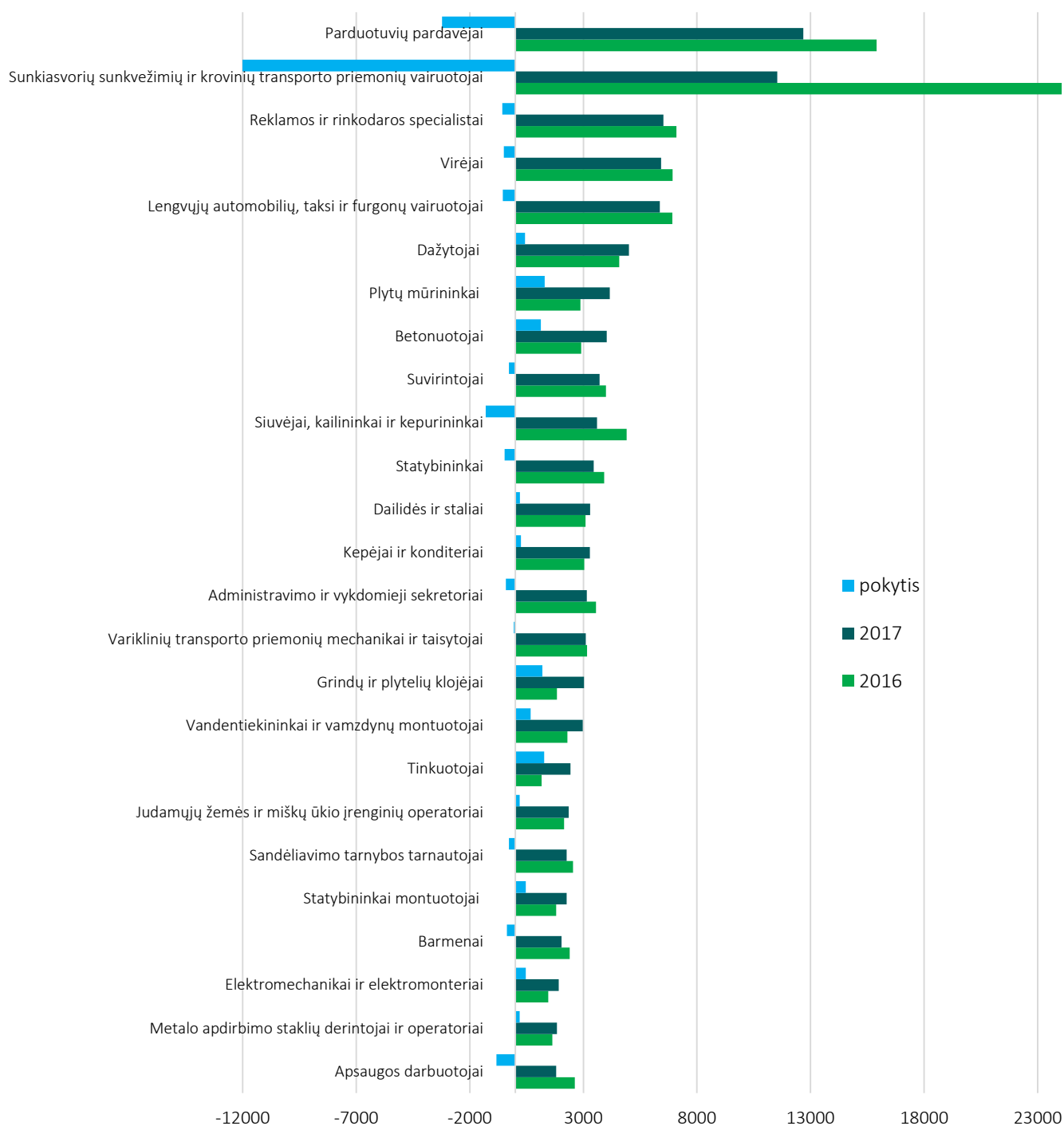

Registruotų laisvų darbo vietų mažėjimas transporto ir saugojimo bei prekybos sektoriuose lėmė paslaugų sektoriaus dalies mažėjimą. Tačiau tiek pardavėjai, tiek sunkiasvorių sunkvežimių ir krovininių transporto priemonių vairuotojai vis dar išlieka paklausiausių profesijų dešimtukų viršūnėse. Daug vietų buvo registruota reklamos ir rinkodaros specialistams, virėjams, lengvųjų automobilių, taksi ir furgonų vairuotojams, dažytojams, mūrininkams, betonuotojams, suvirintojams.

Auga statybos darbininkų poreikis

Augant statybų sektoriaus daliai paklausos struktūroje, augo statybos darbininkų poreikis. 2017 metais laisvų darbo vietų tinkuotojams buvo registruota du kartus daugiau nei 2016 metais. Taip pat augo grindų plytelių klojėjų, plytų mūrininkų, betonuotojų poreikis. Didėjo elektromechanikų ir elektromonterių, vandentiekinių ir vamzdinių montuotojų, metalo apdirbimo staklių derintojų ir operatorių, judamųjų žemės ir miškų ūkio įrengimų operatorių paklausa. Nors sunkiasvorių sunkvežimių ir krovininių transporto priemonių vairuotojų paklausa išlieka aukšta, palyginti 2016 metais, tokių darbuotojų poreikis sumažėjo perpus. Vairuotojų paklausos mažėjimui nemažą įtaką turėjo pasikeitusi tvarka dėl leidimų dirbti išdavimo užsieniečiams. Mažiau darbo pasiūlymų 2017 metais įregistruota pardavėjams ir siuvėjams.

Paklausos pokyčiai 2017 - 2016 metais

Pastaba: į analizę įtrauktos profesijos, kurių paklausa 2017 m. buvo didžiausia.

2017 metais įregistruotų bedarbių struktūroje pagal paskutinės darbovietės profesijų grupes per 46 proc. sudarė kvalifikuoti darbininkai ir paslaugų darbuotojai, beveik kas penktas – specialistai, apie 35 proc. – nekvalifikuoti darbininkai. Kvalifikuotos darbo jėgos pasiūla keletą pastarųjų metų nors nežymiai, bet auga. Tikėtina, kad ši tendencija tęsis ir ateityje, kai darbo pasiūlą papildys reorganizuojamų ir atleidimus numatančių įmonių darbuotojai.

Darbo vietų kokybė

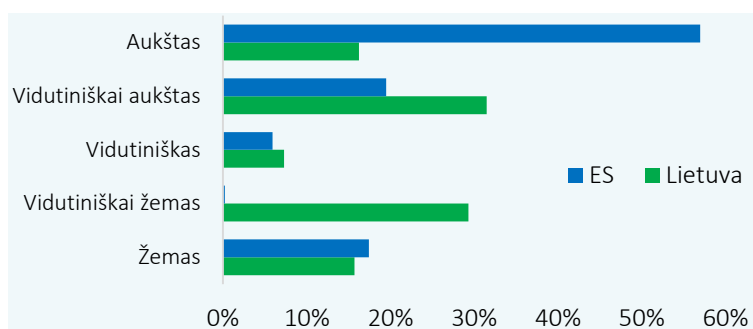
Darbo vietų kokybę galima matuoti remiantis Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondo (angl. *European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions*, Eurofound) sudaryta metodika³. Čia darbo vieta apibrėžiama kaip profesija konkrečiame ekonominės veiklos sektoriuje (pvz., vadovas statybų sektoriuje). Visos profesijos suskirstytos į penkis kvintilius pagal tris suminius rodiklius, atspindinčius darbo vietos kokybę: darbo užmokestį, darbo sąlygas ir išsilavinimą.

Pirmasis rodiklis – darbo užmokestis. Duomenys rodo, kad 2011–2016 metais Lietuvoje sparčiausiai užimtumas augo darbo vietose, kurios priskiriamos antrajam ir ketvirtajam kvintiliui, t. y. darbo vietose, kurioms būdingas vidutiniškai aukštas ir vidutiniškai žemas darbo užmokestis. Šiuo atžvilgiu tendencijos Lietuvoje stipriai skiriasi nuo bendrųjų tendencijų ES, kur užimtumas sparčiausiai augo darbo vietose, kurioms būdingas aukštas darbo užmokestis.

Antrasis rodiklis vertina darbo sąlygas (darbo užmokestis neįtraukiamas), t. y. fizinės aplinkos kokybę, darbo intensyvumą, darbo laiką, socialinę aplinką, darbui atlikti reikalingus įgūdžius, veiksmų laisvę ir ateities perspektyvas. Šis suminis rodiklis apskaičiuojamas remiantis Europos darbo sąlygų tyrimo rezultatais. 2011–2016 metais Lietuvoje užimtumas sparčiausiai augo darbo vietose, kurioms būdinga labai aukšta ir labai žema darbo vietos sąlygų kokybė. Tai poliarizacijos darbo rinkoje ženklas. ES užimtumas sparčiausiai augo darbo vietose, kurioms būdinga aukšta darbo vietos sąlygų kokybė (darbo vietose, kurių sąlygų kokybė yra žema, užimtumas augo labai nedaug). Tai rodo bendrą darbo kokybės augimą ES.

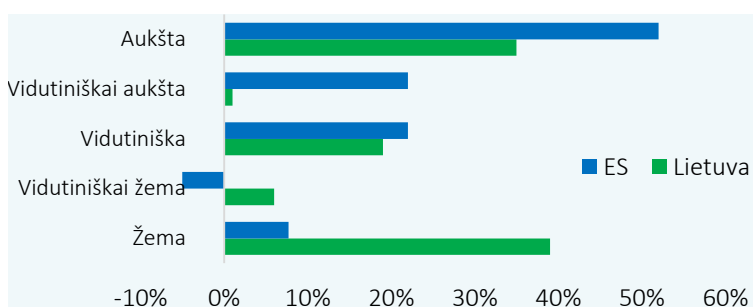
Trečiasis rodiklis matuoja, kokio išsilavinimo lygio reikia darbo vietose. 2011–2016 metais Lietuvoje užimtumas sparčiausiai augo darbo vietose, kurioms reikalingas žemas išsilavinimo lygis ir vidutiniškai aukštas bei aukštas. Tai dar vienas poliarizacijos Lietuvos darbo rinkoje ženklas. ES po ekonomikos krizės užimtumas labiausiai augo darbo vietose, kuriose reikalingas aukštas išsilavinimo lygis. Tai rodo, kad ES auga užimtumas žinioms imliose darbo vietose. Tikėtina, kad panašios tendencijos ateityje bus ir Lietuvoje.

Užimtųjų pokytis pagal darbo užmokestį 2011–2016 m.

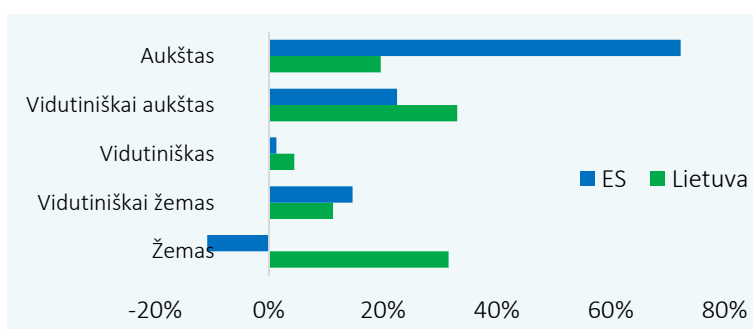
Šaltinis: Eurofound, European Jobs Monitor.

Užimtųjų pokytis pagal darbo sąlygas 2011–2016 m.

Šaltinis: Eurofound, European Jobs Monitor.

Užimtųjų pokytis pagal išsilavinimo lygį 2011–2016 m.

Šaltinis: Eurofound, European Jobs Monitor.

³ https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1634en.pdf

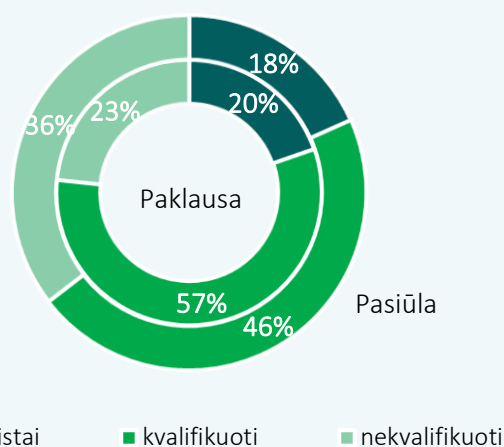
Darbo jėgos pasiūlos ir paklausos suderinamumas

Remiantis Lietuvos darbo biržos duomenimis, darbo rinkoje jaučiamas darbo jėgos pasiūlos ir paklausos neatitikimas: nekvalifikuotos darbo jėgos perteklius ir kvalifikuotos – trūkumas.

Labiausiai trūksta sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojų ir statybos darbuotojų

Nors sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojų paklausa pastaruoju metu mažėja, šios profesijos darbuotojų trūkumas išlieka didžiausias. Lietuvos darbo biržos duomenys rodo, kad 2017 metais gerokai aukštesnė už pasiūlą buvo elektronikos inžinerijos technikų, gydytojų specialistų, elektrinės ir elektroninės įrangos surinkėjų, statybininkų montuotojų, ikimokyklinio ugdymo mokytojų, betonuotojų paklausa. Šioms profesijoms laisvų darbo vietų buvo registruota daugiau negu darbo ieškančių asmenų, turinčių darbdaviui reikiamą kvalifikaciją/ kompetencijas ir galinčių tokį darbą dirbti. Darbuotojų trūksta ne vien dėl to, kad buvo nepakankamai jų paruošta, bet ir dėl emigracijos.

Pasiūla - paklausa 2017 metais

Kai kurias darbo vietas sunku užpildyti, dėl siūlomo žemo darbo užmokesčio ar sudėtingų darbo sąlygų. Darbo rinkos vaizdą iškreipia ir nelegalus darbas.

Dažniausiai darbdavių nurodomos kompetencijos: užsienio kalbų žinios (pagrindinės: anglų, rusų) – ypač transporto (logistikos) vadybininkams, vadovams, padavėjams. Dažnai darbo vietai užimti būtini darbo kompiuteriu įgūdžiai, gebėjimas naudotis MS Office programomis, darbų saugos instrukcijų žinojimas, vairuotojo pažymėjimas, įvairūs kiti pažymėjimai.

Pastaruoju metu, ryškėjant tam tikrų profesijų darbuotojų trūkumui, vis daugiau darbdavių į pirmą vietą kelia į darbo vietą pretenduojančio asmens motyvą dirbti ir mokytis, atsakingumą, sąžiningumą, iniciatyvumą, kūrybingumą, gebėjimą dirbti komandoje, lanksčiai prisitaikyti prie kintančių darbo rinkos poreikių.

Spręsdami kvalifikuotos darbo jėgos trūkumo problemą, darbdaviai dažnai imasi apmokyti norinčius dirbti darbo vietoje arba labiau automatizuoti gamybos procesą, tokiu atveju darbuotojų poreikis gali mažėti, bet kvalifikaciniai reikalavimai jiems auga.

Darbo vietas sunku užpildyti, kai pretenduojantys į jas asmenys neturi tinkamos kvalifikacijos, kompetencijų ar patirties

2017 metais toliau ryškėjo regioninis pasiūlos ir paklausos nesuderinamumas

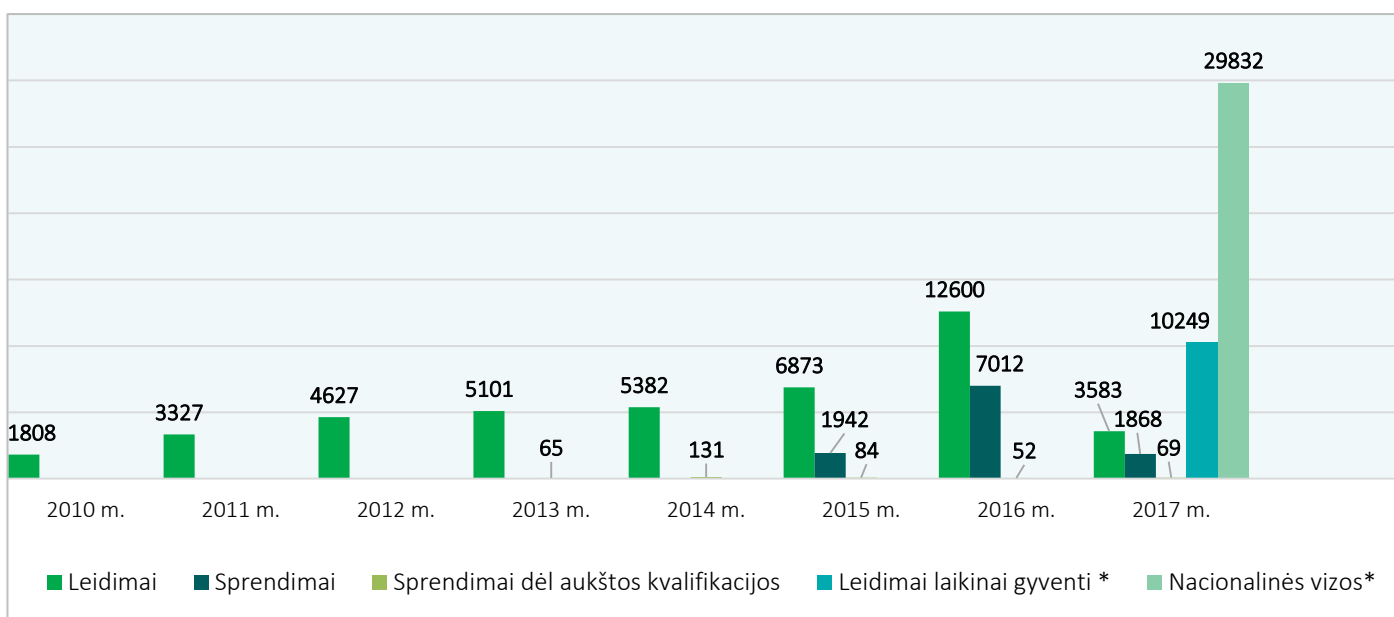
Didžiausias įsidarbinimo galimybes šalyje turėjo reklamos ir rinkodaros specialistai, apskaitos ir buhalterijos tarnautojai, ikimokyklinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokytojai, gydytojai ir slaugos specialistai, sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojai, parduotuvių pardavėjai, suvirintojai ir statybininkai.

Išnagrinėjus teritorinių darbo biržų pasiūlos ir paklausos santykio skirtumus, pastebima, jog 2017 metais visose apskrityse labiausiai trūko sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojų. Profesijos nepatrauklumą lemia – ilgai trunkančios komandiruotės, nutolimas nuo šeimos, nepatogus darbo grafikas, rizika kelyje, sveikatos problemos dėl nuolatinio sėdimo darbo. **Alytuje, Kaune, Marijampolėje, Panevėžyje, Šiauliuose, Utenoje** dėl siūlomo tik minimalaus darbo atlygio, trūko mėsinių, žuvų darinėtųjų ir giminių profesijų darbininkų. Septynios apskritys (**Alytaus, Klaipėdos, Marijampolės, Šiaulių, Telšių, Utenos, Vilniaus**) susiduria su statybininkų montuotojų ir statybų vadovų darbo vietų užpildymo problema. Profesijai reikalinga aukšta kvalifikacija, patyrimas ir fizinė ištvermė, dėl šių keliamų reikalavimų darbdaviai neranda tinkamų darbuotojų. Didžiųjų Lietuvos miestų apskrityse (**Klaipėdos, Kauno, Vilniaus**) jaučiamas elektros inžinerijos technikų poreikis, **Tauragės** – elektromechanikų ir elektromonterių, **Panevėžyje** – elektrinės ir elektroninės įrangos surinkėjų. Dėl darbo vietose diegiamų technologijų ir darbo automatizavimo tikėtina šių specialistų paklausa ateityje dar labiau augs.⁴

Užsieniečių įdarbinimas 2017 m.

Trūkstant kai kurių profesijų darbuotojų (tarptautinio krovinių vežimo transporto priemonių vairuotojų, betonuotojų, plytų mūrininkų, apdailininkų, tinkuotojų, pastatų dažytojų, restorano virėjų, metalinių laivų korpusų surinkėjų, suvirintojų), neretai darbdaviai šią problemą yra priversti spręsti pasitelkdami kvalifikuotą darbo jėgą iš trečiųjų šalių. Užsieniečių įdarbinimas neturi ir, matyt, neturės pritarimo visuomenėje, tačiau akivaizdu, kad jis tampa vis populiariesnis tarp Lietuvos įmonių.

Migracijos departamento duomenimis 2017 metais į Lietuvos darbo rinką pateko 40 tūkst. užsieniečių. Lietuvos darbo birža užsieniečiams išdavė 5,5 tūkst. leidimų dirbti Lietuvoje, iš jų 3,5 tūkst. leidimų, 1,9 tūkst. sprendimų, 69 sprendimai aukštos kvalifikacijos specialistams. 2018 m. pradžioje užsieniečiai turėjo 3155 galiojančius leidimus dirbti bei 7270 sprendimų dėl užsieniečio darbo atitikties darbo rinkos poreikiams.

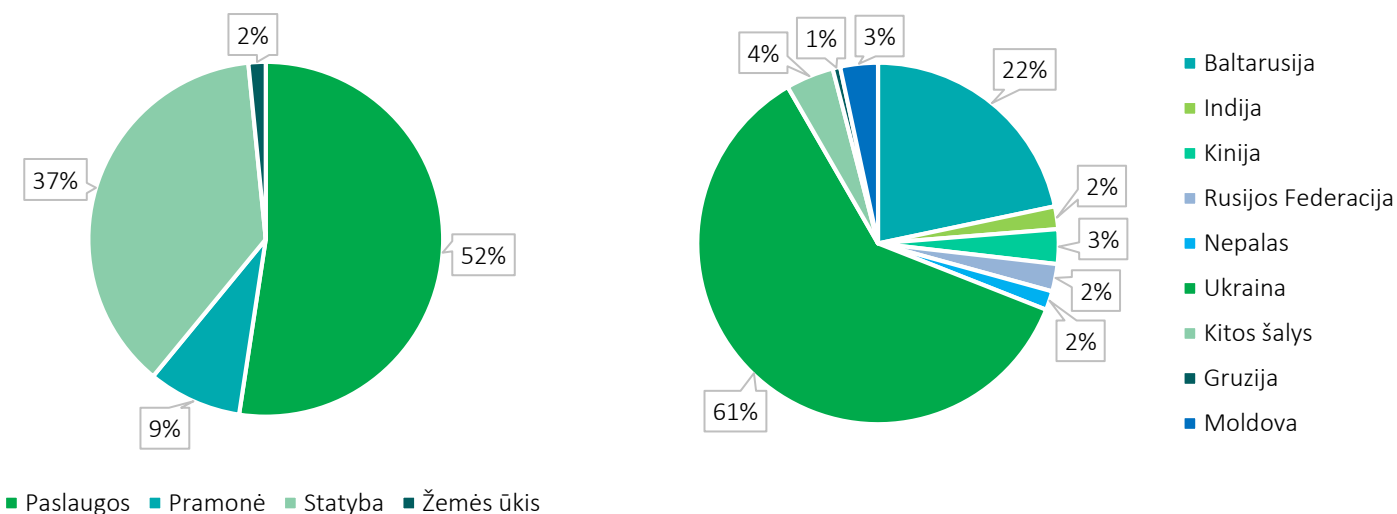
* Migracijos departamento duomenys apie išduotus leidimus laikinai gyventi ir nacionalines vizas darbo pagrindu

⁴ Profesijų, kurių darbo vietos užpildomos sunkiausiai, dešimtukai pateikiami priede.

*Migracijos departamento duomenys

Užsieniečių įdarbinimas pagal sektorius ir pilietybę:

Daugiausiai užsieniečių atvyko dirbti į paslaugų sektorių (52 proc.), statybų (37 proc.) ir į pramonę (9 proc.). Užsieniečiai atvyko iš 53 šalių, daugiausiai iš Ukrainos, Baltarusijos, Moldovos.

Užsieniečiai pagal profesijas (profesijų dešimtukas)

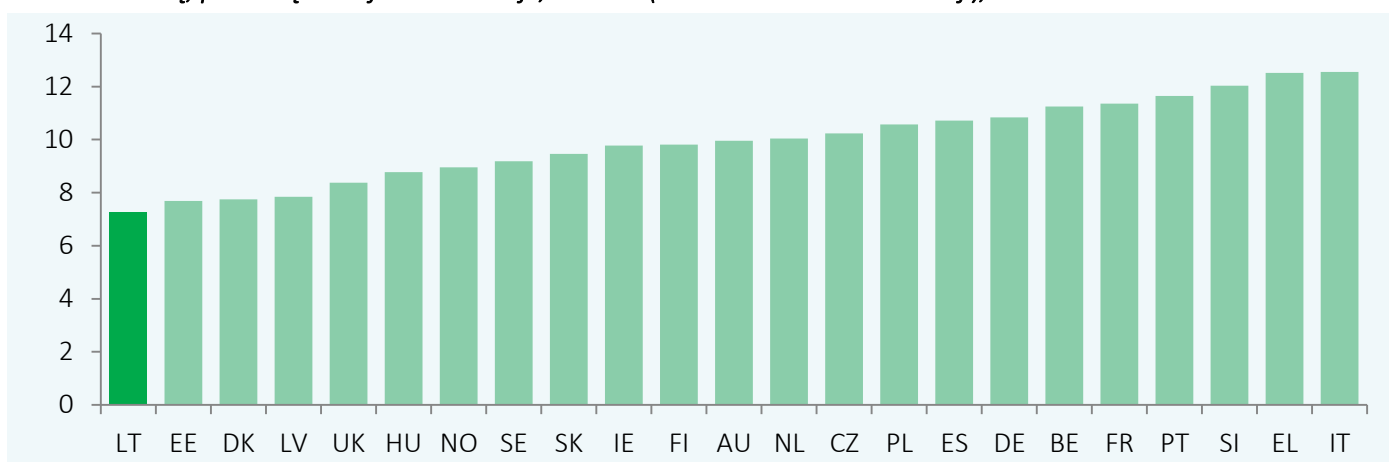
Profesija	Leidimai	Sprendimai	Aukšta kvalifikacija	Viso
Tarptautinio krovinių vežimo transporto priemonės vairuotojas	480	866	0	1346
Plytų mūrininkas	361	102	0	463
Restorano virėjas	317	119	0	436
Betonuotojas	288	66	0	354
Suvirintojas	175	111	0	286
Apdailininkas	147	12	0	159
Elektrikas	103	29	0	132
Stalius	103	11	0	114
Tinkuotojas	91	17	0	108
Pardavimo vadybininkas	49	58	0	107

Užimtieji, ieškantys kito darbo

Lietuvoje užimtieji trumpiausiai dirba vienoje darbo vietoje

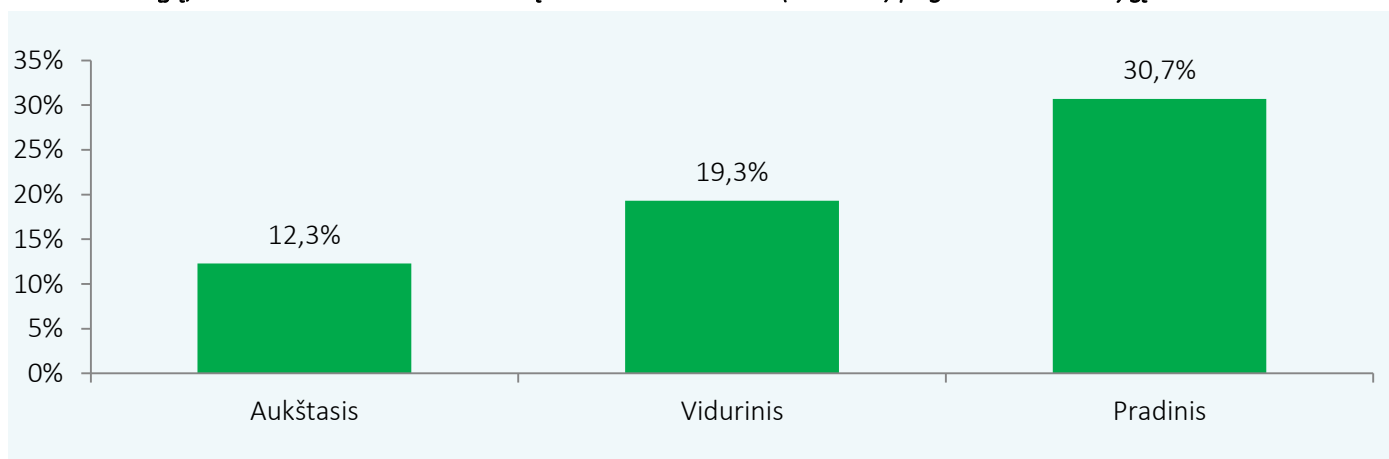
Naujausi oficialiosios statistikos duomenys, atspindintys, kaip dažnai užimtieji keičia darbą, nėra prieinami⁵. Tačiau 2016 metų Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) atliktas tyrimas atskleidė, kad Lietuvoje užimtieji bene dažniausiai keičia darbą, palyginti su kitomis ES narėmis. Vidutiniškai Lietuvoje užimtieji vienoje darbovietėje dirbo 7,2 m. (2014 m. duomenys). Tai rodo, kad darbo rinka, nepaisant santykinai griežto reguliavimo, buvo ir išlieka labai lanksti. Be to, kuo aukštesnis asmens išsilavinimas, tuo mažesnė tikimybė, kad jis itin dažnai keis darbą. 2014 metais tik 12 proc. užimtųjų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, savo darbe dirbo mažiau nei metus, o tarp turinčių pradinį išsilavinimą tokių buvo net 30 proc. Daugumą šių skirtumų paaiškina darbo vietų kokybė: asmenys, turintys aukštąjį išsilavinimą, dirba stabilesnėse darbovietėse, pagal neterminuotas sutartis ir yra labiau vertinami darbdavių.

Vidutinis metų, praleistų vienoje darbovietėje, skaičius (15–64 m. amžiaus užimtieji), 2014 m.

Šaltinis: OECD Economic Surveys: Lithuania 2016 Economic Assessment: Economic Assessment.

Proc. užimtųjų, dabartiniame darbe dirbančių mažiau nei 1 metus (2014 m.) pagal išsilavinimo lygį

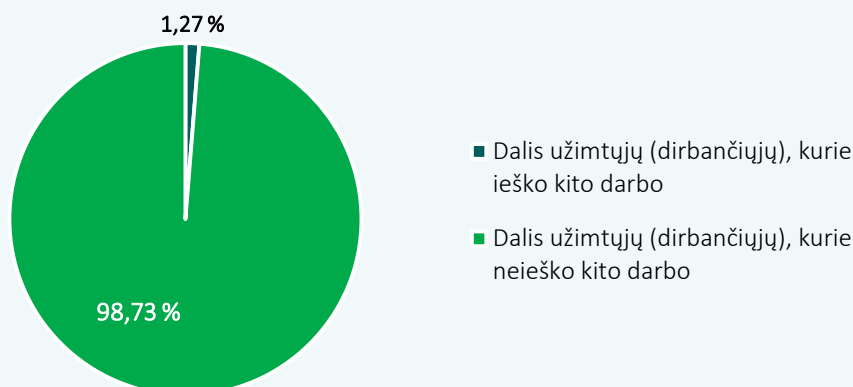
Šaltinis: OECD Economic Surveys: Lithuania 2016 Economic Assessment: Economic Assessment.

⁵ Taip yra dėl Statistikos departamento pradėtos taikyti naujos konfidencialumo praktikos. Nuo šiol nebegalima ketvirtinio gyventojų užimtumo statistinio tyrimo mikro-duomenyse atsekti respondentų.

2016 metų pabaigoje tik maža dirbančiųjų dalis aktyviai ieškojo kito darbo

Gyventojų užimtumo statistinio tyrimo duomenys rodo, kad 2016 metų pabaigoje tik labai maža dirbančiųjų dalis ieškojo kito darbo. Tipinis kito darbo ieškantis dirbantysis dažniausiai buvo moteris, dirbanti paslaugų sektoriuje. Pagal kvalifikaciją verta išskirti dvi darbą norinčių keisti asmenų grupes.

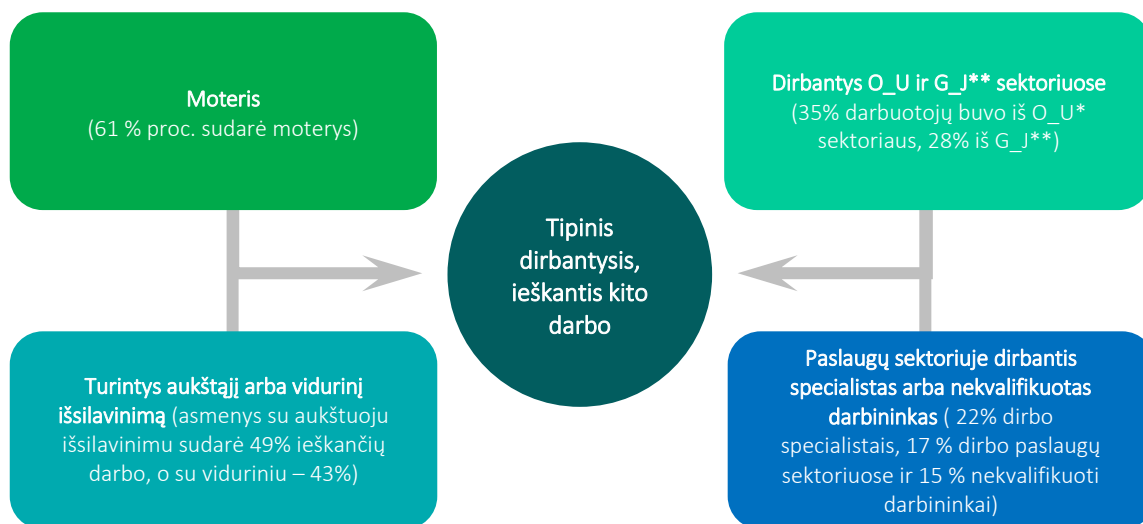
Dalis užimtųjų, kurie ieškojo kito darbo

Šaltinis: Gyventojų užimtumo statistinis tyrimas, 2016 m. IV ketv. duomenys

Pirmąją sudaro aukštos kvalifikacijos asmenys, dirbantys viešajame sektoriuje (viešojo valdymo, sveikatos priežiūros, socialinio darbo ir švietimo sektoriuose). Kitą dalį sudaro vidurinį išsilavinimą įgiję asmenys, dirbantys prekybos, apgyvendinimo, maitinimo ir pan. paslaugų sektoriuose.

Dirbančių ir kito darbo ieškančių asmenų profilis

Šaltinis: Gyventojų užimtumo statistinis tyrimas, 2016 m. IV ketv. duomenys.

N = 86 respondentai.

Pastaba: akivaizdžių tendencijų, susijusių su amžiumi, duomenyse nepavyko aptikti.

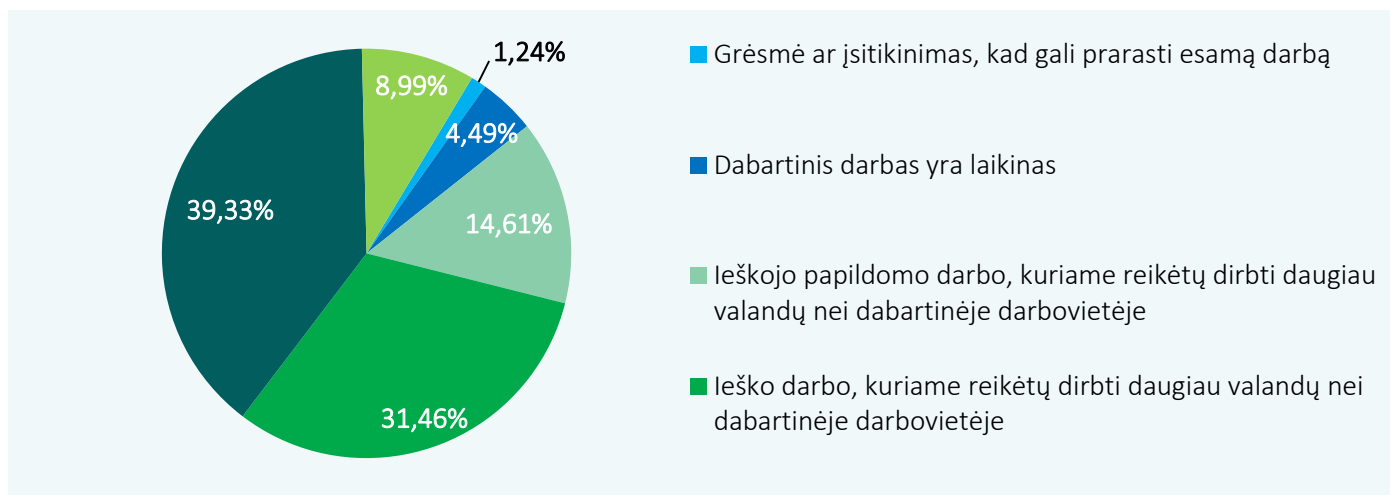
* O – viešasis valdymas ir gynyba, privalomasis socialinis draudimas; P – švietimas; Q – žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas; R – meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla; S – kita aptarnavimo veikla; T – namų ūkių, samdančių darbininkus, veikla, namų ūkių veikla, susijusi su savoms reikmėms tenkinti skirtų nediferencijuojamų gaminių gamyba ir paslaugų teikimu; U – eksteritorinių organizacijų ir įstaigų veikla.

** G – didmeninė ir mažmeninė prekyba, variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas; H – transportas ir saugojimas; I – apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla; J – informacija ir ryšiai.

Ieškantieji kito darbo siekė geresnių darbo sąlygų

Dauguma užimtųjų ieškojo kito darbo, nes siekė geresnių darbo sąlygų (taip pat ir aukštesnio darbo užmokesčio). Be to, beveik trečdalis ieškančiųjų kito darbo siekė dirbti daugiau valandų nei dabartinėje darbovietėje. Grėsmė prarasti turimą darbą buvo svarbi priežastis tik 1 proc.

Kito darbo paieškos priežastys

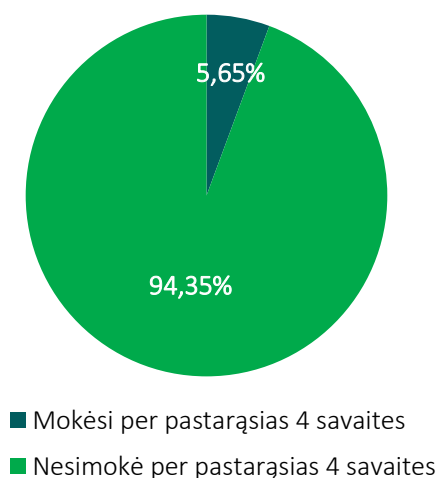

Šaltinis: Gyventojų užimtumo statistinis tyrimas, 2016 m. IV ketv. duomenys.

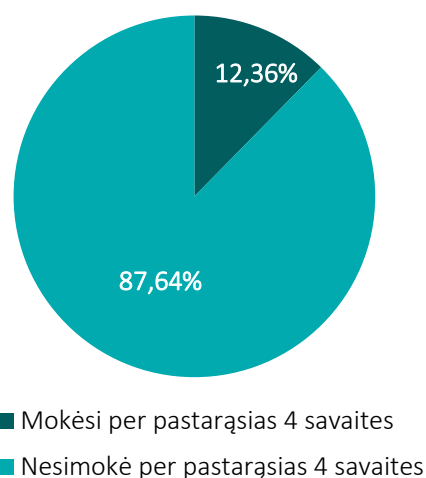
Siekiantieji keisti darbą dažniau mokėsi

Lietuvoje mokymosi visą gyvenimą lygis išlieka žemas. Kaip rodo gyventojų užimtumo statistinio tyrimo, atlikto 2016 metų IV ketv. duomenys, mokėsi mažiau nei 6 proc. visų šalies užimtųjų. Kita vertus, naujo darbo paieška yra svarbi paskata mokytis – taip darė net 12,4 proc. visų užimtųjų, kurie tyrimo metu ieškojo kito darbo.

Dalis visų užimtųjų, kurie mokėsi per pastarąsias 4 savaites

Dalis dirbančiųjų ir ieškančiųjų kito darbo, kurie mokėsi per pastarąsias 4 savaites

Šaltinis: Gyventojų užimtumo statistinis tyrimas, 2016 m. IV ketv. duomenys.

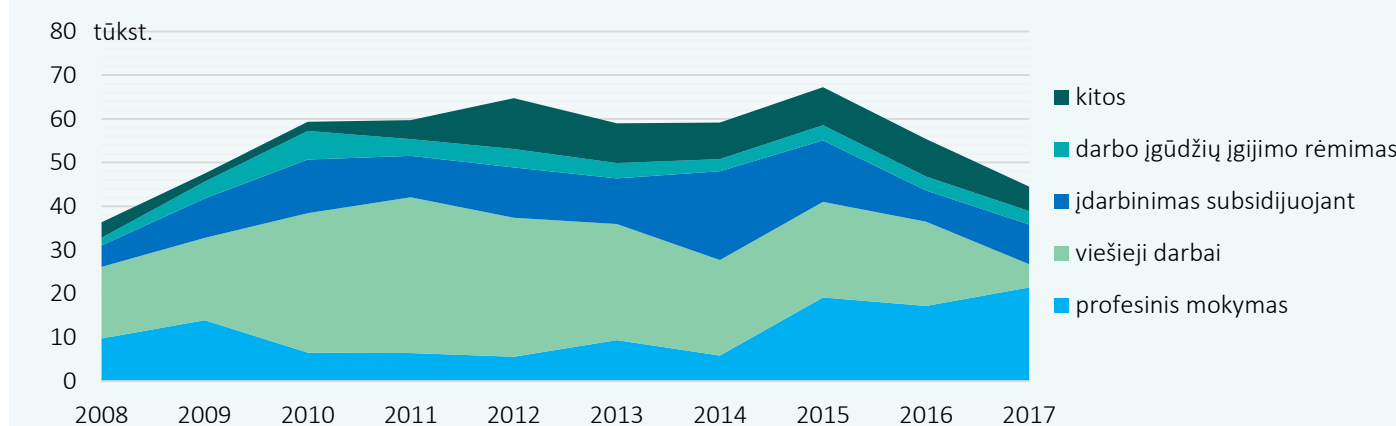
Užimtumo didinimo priemonės

2017 metais teritorinės darbo biržos padėjo sugrįžti į darbo rinką 305 tūkst. asmenų. Tarpininkavimo įdarbinant paslaugos suteiktos 164,8 tūkst., iš jų – 145 tūkst. įsidarbino neterminuotai. Pradėjo veiklą pagal verslo liudijimus 91,6 tūkst. Remiamas užimtumas taikant aktyvios darbo rinkos politikos priemonės suteiktas 44,5 tūkst.

Nuo 2014 metų aktyvios darbo rinkos politikos priemonių struktūroje auga profesinio mokymo dalis

Vis labiau ryškėjant tam tikrų profesijų kvalifikuotos darbo jėgos trūkumui, daugiau darbo ieškančių asmenų buvo siunčiama į profesinį mokymą ir mažėjo viešųjų darbų apimtys. Nuo šių metų liepos 1 d. įsigaliojus Užimtumo rėmimo įstatymui, darbo birža nebevykdo viešųjų darbų, juos organizuoja savivaldybės.

Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės

Profesiniame mokyme dalyvavo kas antras aktyvios darbo rinkos politikos priemonių dalyvis

2017 metais darbo rinkoje paklausių profesijų ir kompetencijų pradėjo mokytis 21,4 tūkst. darbo ieškančių asmenų – tai ketvirtadaliu daugiau nei per 2016 metus. Beveik 45 proc. arba 9,5 tūkst. visų pradėjusių mokytis jaunesni kaip 30 metų asmenys. Jaunimo (16-29 metų) profesinio mokymo apimtys 2017 metais augo 34 proc.

Nuo 2017 metų liepos 1 d. įsigaliojus Užimtumo įstatymui Lietuvos darbo birža įgijo papildomą įrankį padėsiantį didinti asmenų užimtumą ir konkurencingumą darbo rinkoje. Įstatyme įteisintas neformaliojo švietimo ar savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimas. Savišvieta ir neformaliuoju būdu įgyta patirtis dažnu atveju neturi formalios išraiškos, todėl pripažįstama ne visų darbdavių. Kai asmens įgytos žinios, įgūdžiai ir gebėjimai formalizuojami, jie gali virsti tam tikromis kvalifikacijomis. Kompetencijų pripažinimas taupo ne tik laiką - sudaro sąlygas greičiau ir lengviau įgyti kvalifikaciją, greičiau aprūpinti darbdavius reikiama darbo jėga, bet ir pinigus, kuriuos reikėtų skirti siekiant kvalifikacijos formaliojo mokymosi būdu. Taip pat nuo 2017 m. liepos 1 d. pradėtos įgyvendinti stažuotė ir pameistrystės priemonės.

Aktyvios darbo rinkos politikos ir kitų laikino užimtumo priemonių taikymas registruotą nedarbą 2017 metais mažino 1,3 proc. punkto

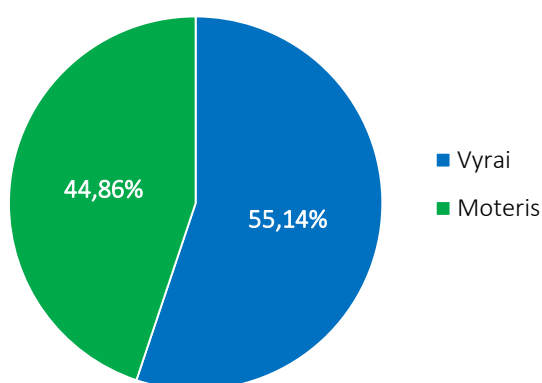
Remiamo įdarbinimo priemonėse nuo metų pradžios dalyvavo 17,5 tūkst. darbo ieškančiųjų. Įdarbinta subsidijuojant 9,1 tūkst. darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų. Darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonėje dalyvavo 3,1 tūkst., ką tik mokslus baigusius bedarbių. Šiose priemonėse jie ne tik įgyja trūkstamų darbinių gebėjimų ir patirties, bet didžioji dauguma asmenų užsitikrina užimtumą priemonei pasibaigus, apie 70 proc. baigusius dalyvavimą įdarbinimo subsidijuojant ir įgūdžių įgijimo rėmimo priemonės pasilieka dirbti.

Perkvalifikavimas

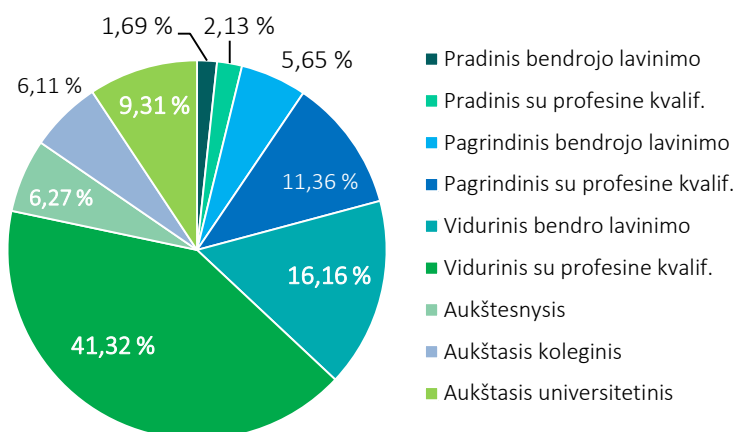
Bedarbiai, kurie negali įsidarbinti, nes neturi paklausios kvalifikacijos ar tinkamų kompetencijų, dalyvauja Lietuvos darbo biržos organizuojamame formaliam (įgyjama nauja kvalifikacija) arba neformaliame (įgyjamos kompetencijos, bet ne kvalifikacija) profesiniame mokyme. 2017 metų duomenimis, tokiuose mokymuose iš viso dalyvavo daugiau nei 20 tūkst. asmenų. Tipinis Lietuvos darbo biržos mokymų dalyvis yra vyras, turintis vidurinį išsilavinimą su profesine kvalifikacija. Didelę visų dalyvių dalį sudaro bedarbiai, kurie anksčiau dirbo nekvalifikuotais gamybos, statybos, pramonės ir transporto srities darbininkais.

Lietuvos darbo biržos mokymuose 2017 metais dalyvavo daugiau nei 20 tūkst. bedarbių

Profesinio mokymo dalyviai pagal lytį

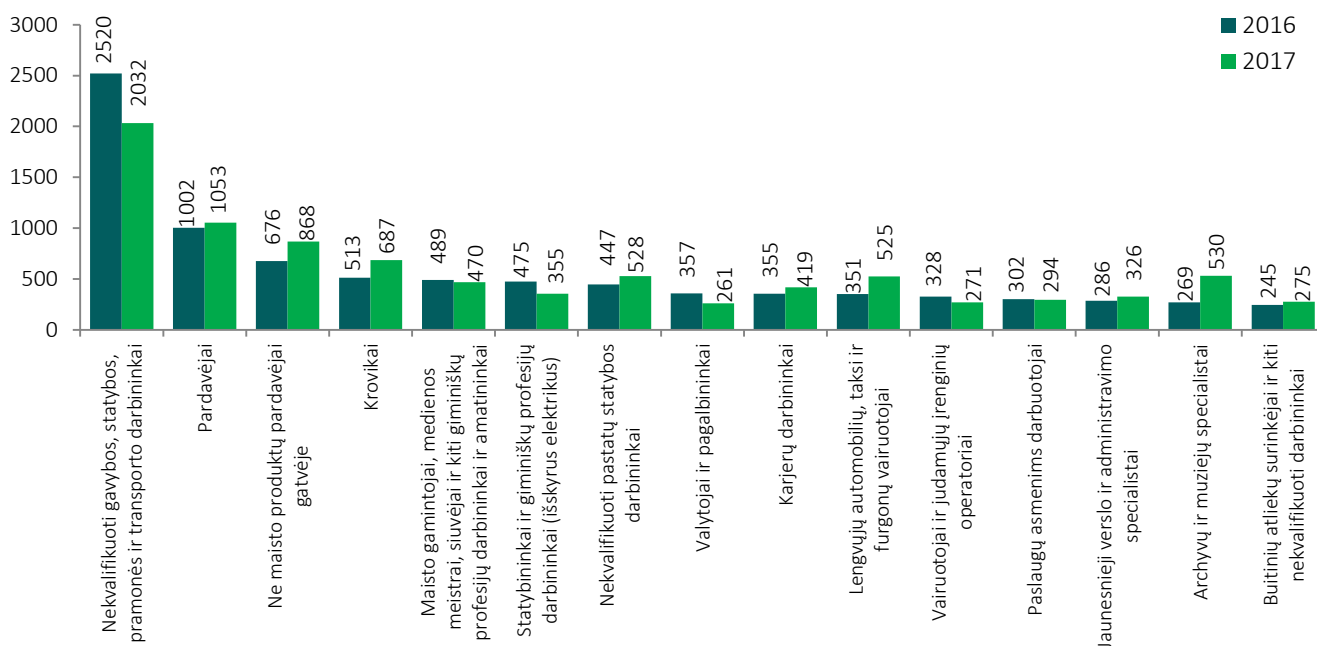

Profesinio mokymo dalyviai pagal išsilavinimą

Šaltinis: Lietuvos darbo biržos duomenys, 2017 m.

Kokių profesijų anksčiau įgiję asmenys dažniausiai dalyvauja mokymuose (LPK ketvirtas lygis; profesijų penkioliktukas) (mokymuose dalyvavusių asmenų skaičius)

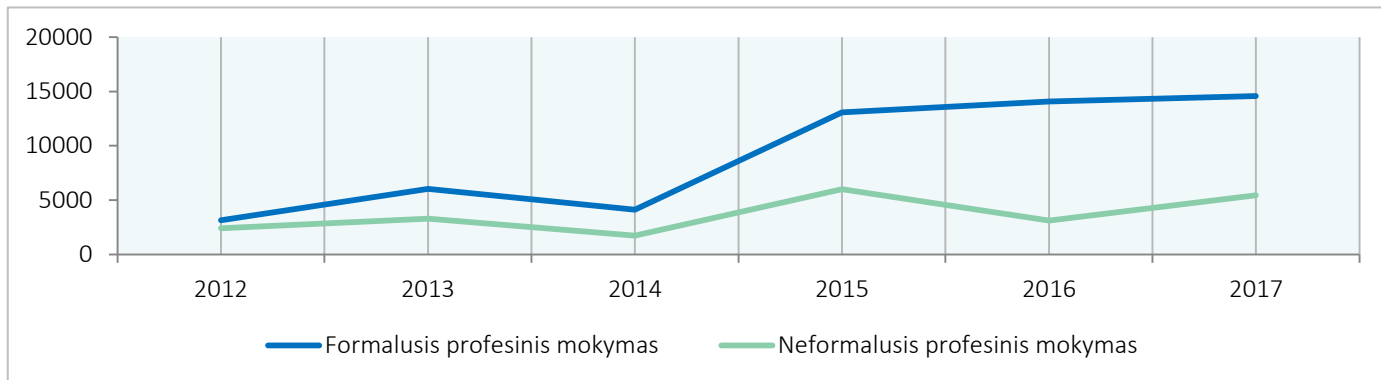

Šaltinis: Lietuvos darbo biržos duomenys

Daugiausia bedarbių mokėsi transporto paslaugų srityje

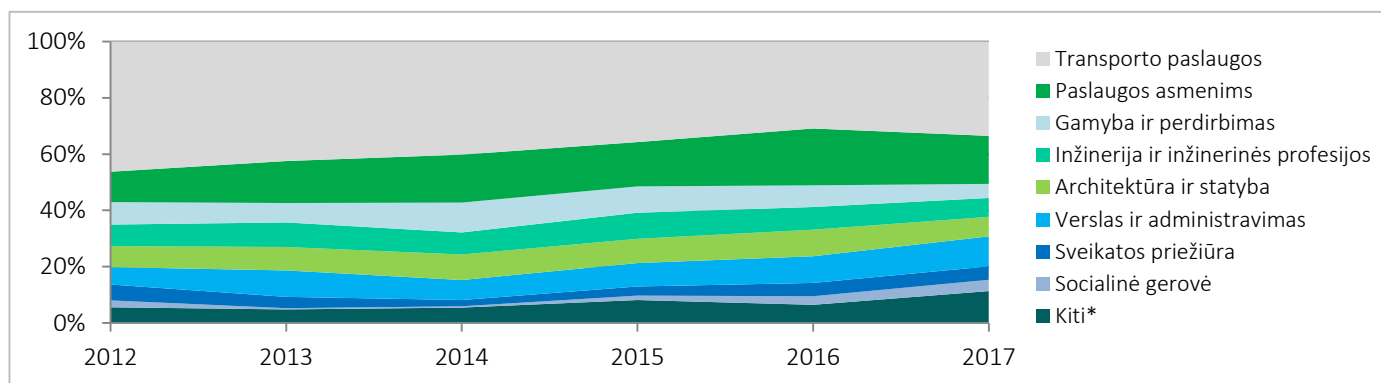
Dalyvių skaičius Lietuvos darbo biržos organizuojamame profesiniame mokyme per pastaruosius šešerius metus nuosekliai augo. Vertinant pagal plačiąsias švietimo sritis, daugiausia dalyvių baigė programas transporto paslaugų bei paslaugų asmenims (plaukų ir grožio priežiūra) srityse. Vertinant dinamiką, spartus dalyvių skaičiaus augimas matomas informacijos ir ryšio technologijų srityje. Čia dalyvių skaičius išaugo keturis kartus: nuo 235 dalyvių 2016 metais iki 1065 dalyvių 2017 metais.

Profesinių mokymų skaičius nuo 2012 iki 2017 m.

Šaltinis: Lietuvos darbo biržos duomenys.

Dalyviai profesiniame mokyme pagal mokymo programos švietimo srityje (2012–2017) (proc. nuo visų dalyvių)

Šaltinis: Lietuvos darbo biržos duomenys.

Kiti* – (i) miškininkystė; (ii) higiena ir profesinė sveikata; (iii) menai; (iv) pagrindinės programos ir kvalifikacijos; (v) saugos paslaugos; (vi) informacijos ir ryšio technologijos; (vii) žemės ūkis.

Mokymų dalyviai pagal švietimo posričius (mokymuose dalyvavusių asmenų skaičius)

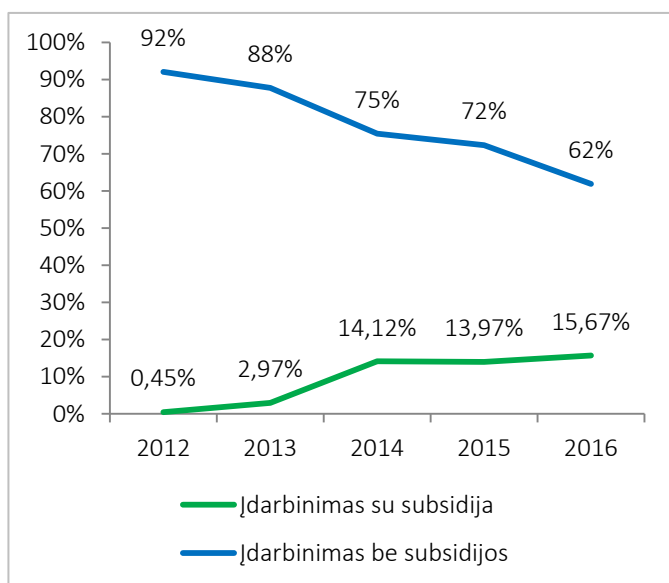

Šaltinis: Lietuvos darbo biržos duomenys.

Dauguma mokymų dalyvių įsidarbina

Dauguma Lietuvos darbo biržos organizuojamų mokymų dalyvių įsidarbina ir dirba praėjus 6 mėn. po mokymų. Visgi pastaraisiais metais įsidarbinančių mokymų dalyvių skaičius nuosekliai mažėjo. Viena vertus, ši tendencija kelia nerimą, nes kaistant darbo rinkai (smunkant nedarbo lygiui ir augant neužpildytų darbo vietų skaičiui) mokymų dalyviams turėtų būti vis lengviau, o ne sunkiau įsidarbinti. Kita vertus, tikėtina, kad prastėjančius rodiklius lemia „savaiminės atrankos“ efektas. Tai reiškia, kad augant darbo jėgos paklausai vis didesnę mokymų dalyvių dalį sudaro asmenys, turintys prastus šansus susirasti darbą. Tokių asmenų mokymas kuria aukštesnę pridėtinę vertę, tačiau natūralu, kad jų įsidarbinimo lygis yra žemesnis. Norint šią hipotezę sistemingai patikrinti, reikalingi papildomi duomenys.

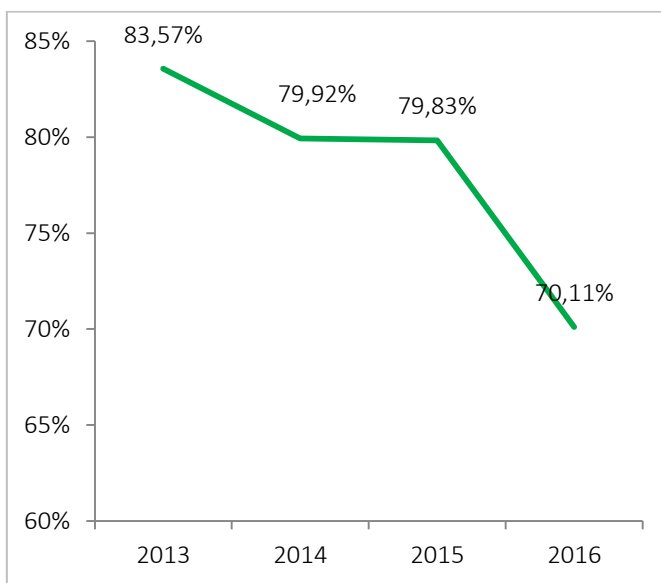
Mokymų dalyviai, kurie įsidarbino su ir be subsidijos (2012–2016 m.) (proc.)

Šaltinis: Lietuvos darbo biržos duomenys.

Pastaba: 2017 m. dalyviai neįtraukti į analizę, nes dauguma jų tais metais dar mokėsi.

Mokymų dalyviai, kurie dirba praėjus 6 mėn. po mokymų (2013–2016 m.) (proc.)

Šaltinis: Lietuvos darbo biržos duomenys.

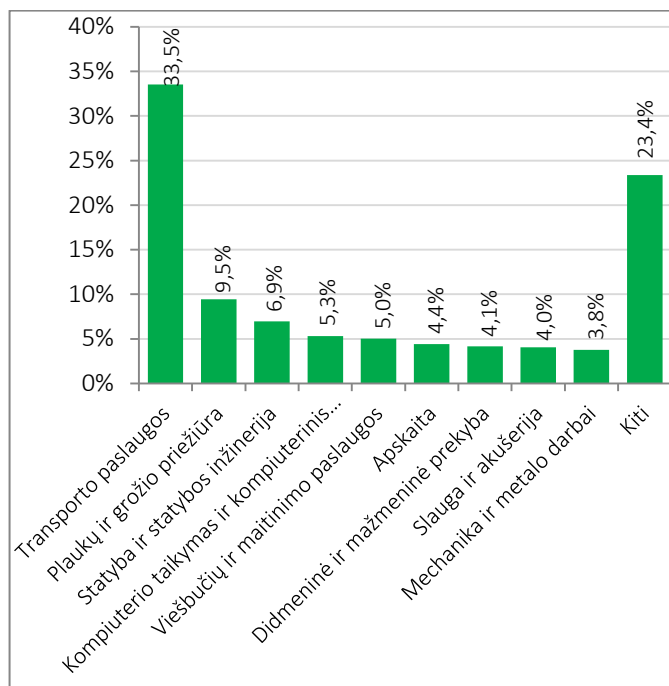
Pastaba: 2012 m. nebuvo įtraukti į analizę, nes tuo metu nebuvo renkami duomenys apie darbo statusą po 6 mėn.

Populiariausios mokymo programos atitinka darbo rinkos paklausą

Bedarbiai siekė įgyti tas kompetencijas ir kvalifikacijas, kurių daugiausia ieškojo darbdaviai (vertinant pagal darbo skelbimų skaičių)⁶. Pavyzdžiui, daugiausia bedarbių dalyvavo mokymuose transporto paslaugų posirtyje. Daug bedarbių įgijo kompetencijas ir (arba) kvalifikaciją plaukų ir grožio priežiūros srityje. Šie specialistai nėra populiariausi vertinant pagal darbo skelbimų skaičių, tačiau juos darbdaviams sunku rasti (tai rodo sunkiai užpildomų darbo vietų rodiklis). Tas pats pasakytina ir apie mokymo programas, priskirtas švietimo posričiui „Kompiuterio taikymas ir kompiuterinis raštingumas“. Kita vertus, didelę visų darbo skelbimų dalį sudaro pasiūlymai verslo, administravimo ir teisės specialistams (darbo organizavimo, teisės, biuro administravimo posričiai). Tačiau šiose srityse kompetencijas ir (arba) kvalifikaciją įgijo nedaug bedarbių. Tai nebūtinai rodo neatitikimą, nes šalies aukštosios mokyklos parengia daug minėtų posričių absolventų, kurie, tikėtina, užpildo darbo skelbimuose fiksuojamą paklausą.

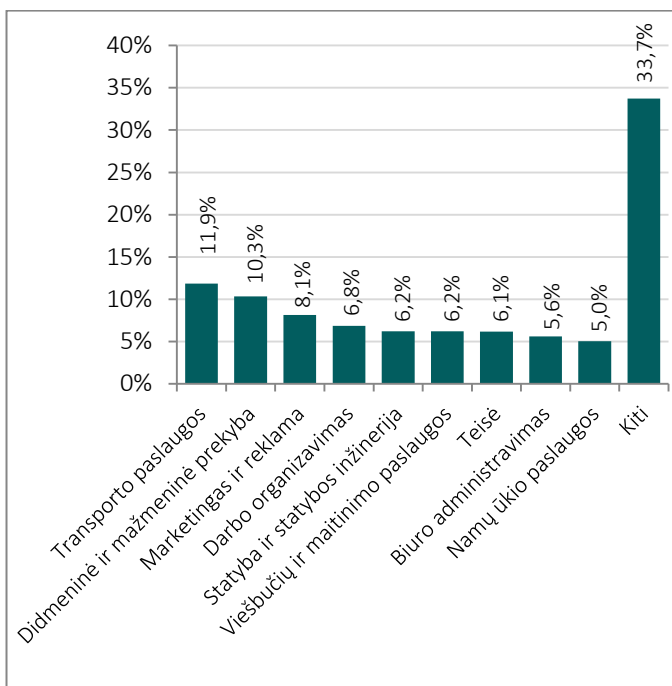
⁶ Čia vertinamas tik formalus atitikimas, remiantis švietimo sričių ir posričių klasifikacija. Tokia analizė negali nustatyti, ar kompetencijos įgytos ir ar jos visiškai atitinka darbdavių lūkesčius.

Populiariausi LDB mokymai 2017 m. pagal švietimo posričius (proc. nuo visų mokymų)

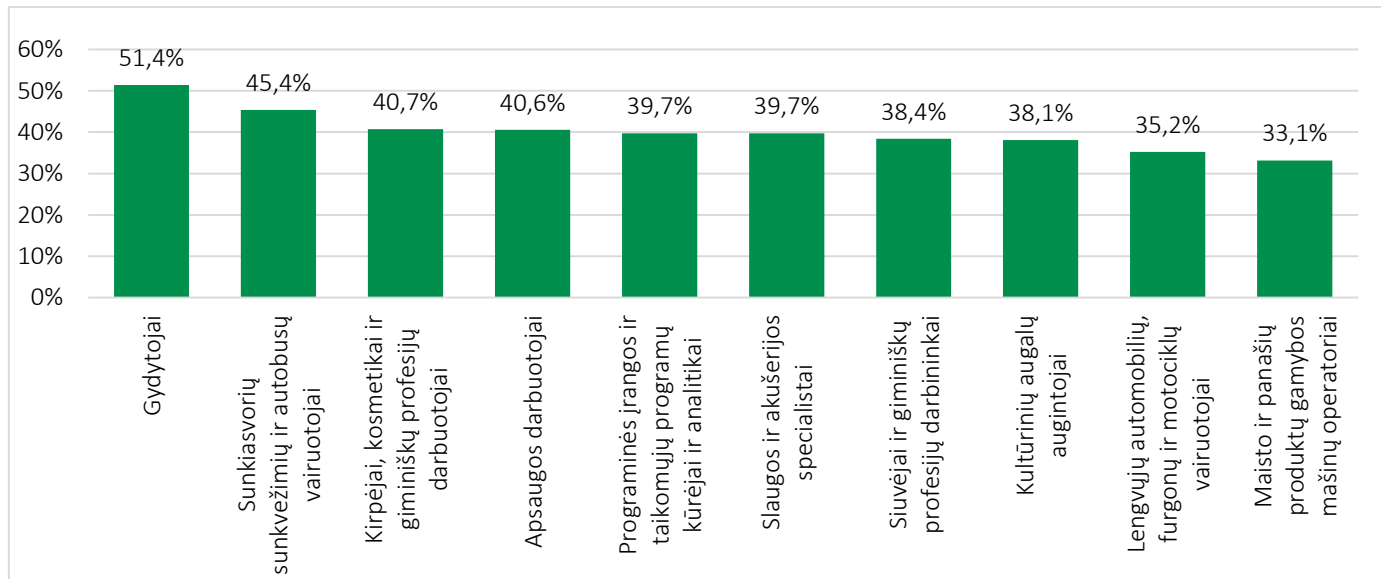
Šaltinis: Lietuvos darbo biržos duomenys.

Populiariausi darbo skelbimai 2017 m. pagal švietimo posričius (proc. nuo visų darbo skelbimų)

Šaltinis: „Vacancy Analytics“.

Sunkiai užpildomos darbo vietos: darbo skelbimų dalis (proc.), kurie išliko portaluose 30 arba daugiau dienų 2017 m. (pagal Lietuvos profesijų klasifikatorių)

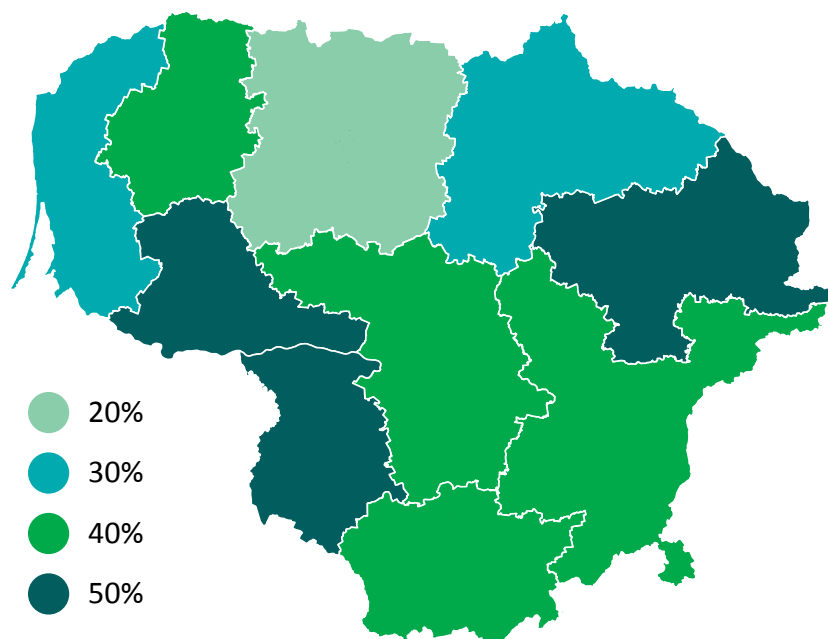

Šaltinis: „Vacancy Analytics“.

Daugumoje Lietuvos apskričių buvo bent 40 proc. atitiktis tarp 10 populiariausių mokymų programų ir sunkiausiai užpildomų darbo vietų (vertinant pagal švietimo posričius), t. y. palyginus 10 populiariausių mokymo programų su 10 sunkiausiai užpildomų darbo vietų (pagal švietimo posričius), bent 40 proc. jų atitiko. Geriausia atitiktis buvo Utenos, Marijampolės ir Tauragės apskrityse, o mažiausia – Šiaulių apskrityje. Beveik visose Lietuvos apskrityse (išskyrus Vilniaus⁷) daugiausia sunkiai užpildomų darbo vietų buvo transporto paslaugų srityje. Daugiausia bedarbių atitinkamose apskrityse taip pat buvo nusiųsti į mokymo programas šiame švietimo posrityje.

⁷ Vilniaus apskrityje populiariausi buvo pardavimo, rinkodaros ir viešųjų ryšių specialistų ieškančys skelbimai.

*Atitiktis tarp 10 populiariausių mokymų programų ir sunkiausiai užpildomų darbo vietų
pagal švietimo posričius Lietuvos apskrityse (2017 m., proc.)*

Šaltinis: „Vacancy Analytics“ ir Lietuvos darbo biržos duomenys. Pastaba: atitiktis vertinta tik tuose švietimo posričiuose, kuriuose buvo bent 100 darbo skelbimų.

Trišalės sutartys ir subsidija palengvina įsidarbinimą

Kas lemia, kad asmuo vis dar dirbs praėjus 6 mėn. po mokymų baigimo? Statistinė analizė rodo, kad tam daugiausia įtakos turi sutarties tipas ir subsidija. Jei prieš mokymus sudaroma trišalė sutartis, šansai, kad praėjus 6 mėn. po mokymų asmuo vis dar dirbs, išauga du kartus. Jei skiriama subsidija, šansai išauga 4,6 karto. Silpnesnį poveikį turi asmens aukščiausias įgytas išsilavinimas (kuo aukštesnis, tuo didesni šansai įsidarbinti ir išlikti darbo vietoje ilgiau nei pusę metų) ir lytis (moterys turi didesnius šansus nei vyrai). Amžiaus poveikis statistiškai reikšmingas, tačiau nedidelis (jaunesni asmenys turi šiek tiek geresnius šansus).

Logistinė regresija: kokie veiksniai lemia, kad asmuo po mokymų baigimo praėjus 6 mėn. vis dar dirbs (2016 m. duomenys)

	Regresijos koeficientai β	β eksponentas (šansų santykis)	z-reikšmė
Konstanta	0,175144	1.191418**	2,224
Vilnius	-0,105738	0.899660*	-1,904
Išsilavinimo lygis ^a	0,228008	1.256095***	19,55
Sutarties tipas (trišalė)	0,712064	2.038194***	13,81
Lytis (Vyras)	-0,300813	0.740216***	-8,281
Amžius registracijos metu	-0,0177343	0.982422***	-13,13
Įsidarbino su subsidija	1,52496	4.594960***	21,99

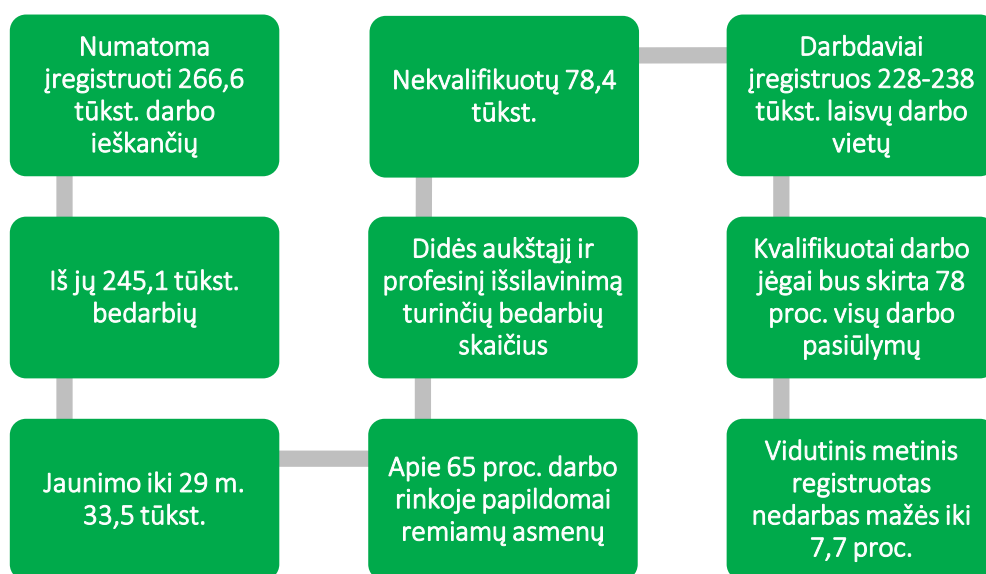
N = 17189.

a: Išsilavinimo rodiklis buvo perkoduotas remiantis 2010 m. švietimo ir mokslo ministro 2005 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. Įsak-522 „Dėl išsilavinimo klasifikatoriaus patvirtinimo“ pakeitimo.

Pastaba: * – 10 % reikšmingumas; ** – 5 % reikšmingumas; 1 % – reikšmingumas.

Trumpalaikės ir ilgalaikės darbo rinkos prognozės

Sparčiai keičiantis ekonominei situacijai, vyriausybės pradėtų vykdyti reformų laikotarpiu, ypač sunku vienareikšmiai prognozuoti pokyčius darbo rinkoje, todėl numatomos pesimistinės ir optimistinės perspektyvos. 2018 metų prognozei atrinkta ir apklausta 4,6 tūkst. darbdavių, kurių įmonėse dirba 266 tūkst. šalies dirbančiųjų. Norint pasiekti rezultatų reprezentatyvumą, respondentai atrinkti laikantis užimtų gyventojų pasiskirstymo pagal ekonomines veiklas proporcijų: 59 proc. iš paslaugų, 23 proc. – iš pramonės, po 9 proc. – iš žemės ūkio ir statybos sektorių. Daugiausiai – 92 proc. apklausos dalyvių smulkaus ir vidutinio verslo atstovai.

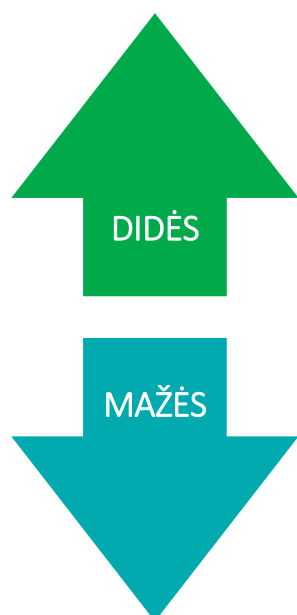
Bendros darbo rinkos tendencijos 2018 metais

Prognozuojama, kad 2018 metais vidutinis metinis registruotas nedarbas turėtų sumažėti iki 7,7 proc., vasaros sezono metu registruotas nedarbas smuktels apie 1 proc. punktą. Vyrų vidutinis metinis registruotas nedarbas 2017 metais siekė 8,2 proc., o moterų – 7,5 proc. Toliau mažėja jaunimo iki 29 m. registruotas nedarbas, vidutinis metinis registruotas nedarbas sumažėjo 0,3 proc. punkto – nuo 4,7 proc. 2016 metais iki 4,4 proc. 2017 metais. Numatoma, kad 2018 metais jaunimo iki 29 m. vidutinis metinis registruotas nedarbas toliau mažės ir sieks 4,1 – 4,0 proc.

Teigiamą poveikį darbo rinkai turės nuo 2017 m. liepos 1 d. įsigalioję Darbo kodekso pakeitimai, sudarantys geresnes sąlygas į darbo rinką įsiliesti naujiems dalyviams, pavyzdžiui studijuojančiam jaunimui ar mažus vaikus auginantiems tėvams. Tikimasi, kad tai paskatins darbo jėgos (ypač jaunimo ir pensinio amžiaus grupių) aktyvumą ir švelnins neigiamą demografinių tendencijų poveikį šalies užimtumui, tačiau visiškai jo nepanaikins.

Kvalifikuotos darbo jėgos emigracija ir darbuotojų kaita bei reikiamų kompetencijų trūkumas pastaraisiais metais buvo pagrindiniai iššūkiai Lietuvos darbo rinkai. Prognozuojama, kad tai bus svarbu ir 2018 metais. Darbdaviai, nerandantys tinkamos kvalifikacijos darbuotojų (net 58 proc. apklaustų darbdavių susiduria su kvalifikuotų darbuotojų trūkumu), siekia išlaikyti kvalifikuotus darbuotojus.

Trūkstant kai kurių profesijų darbuotojų (tarptautinio krovinių vežimo transporto priemonių vairuotojų, betonuotojų, plytų mūrininkų, apdailininkų, tinkuotojų, pastatų dažytojų, restorano virėjų, metalinių laivų korpusų surinkėjų, suvirintojų) neretai šią problemą yra priversti spręsti pasitelkdami kvalifikuotą darbo jėgą iš trečiųjų šalių. Užsieniečių įdarbinimas neturi ir, matyt, neturės pritarimo visuomenėje, tačiau akivaizdu, kad jis tampa vis populiariesnis tarp Lietuvos įmonių, todėl ukrainiečių ar kitų tautybių darbuotojų, ypač paslaugų sektoriuje, veikiausiai tik daugės.

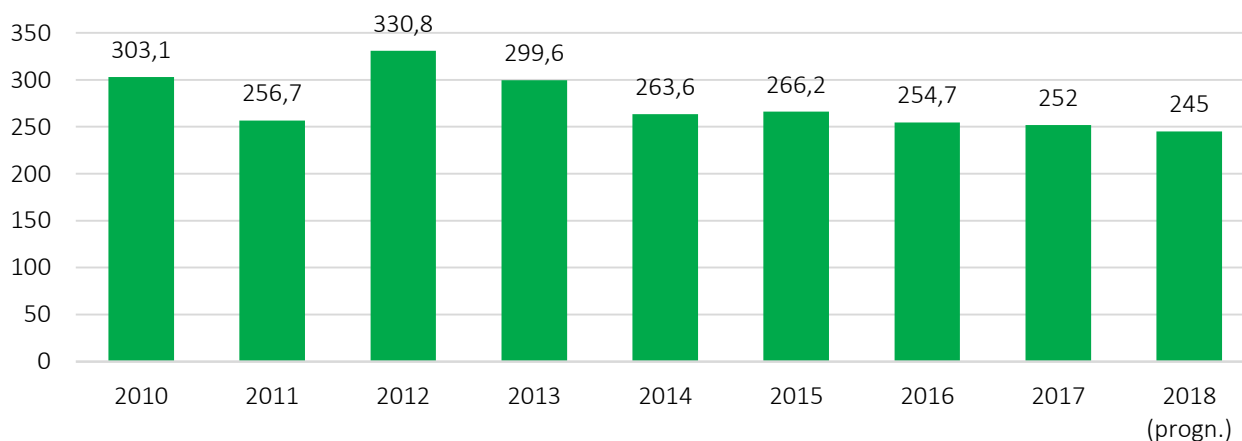

- Įtampa darbo rinkoje
- Regioniniai nedarbo skirtumai
- Laisvų darbo vietų sk.
- Reorganizuojamų ar bankrutuojančių įmonių ir iš jų grupėmis atleidžiamų darbuotojų skaičius
- Darbo užmokestis
- Perkamoji galia
- Ieškančių darbo asmenų skaičius
- Darbo jėgos paklausa, žemos kvalifikacijos darbui
- Vidutinis metinis registruotas nedarbas
- Vidutinė bedarbystės trukmė
- Darbuotojų kaita įmonėse
- Nekvalifikuotų ir ilgalaikių bedarbių sk.

Darbo jėgos pasiūla 2018 m.

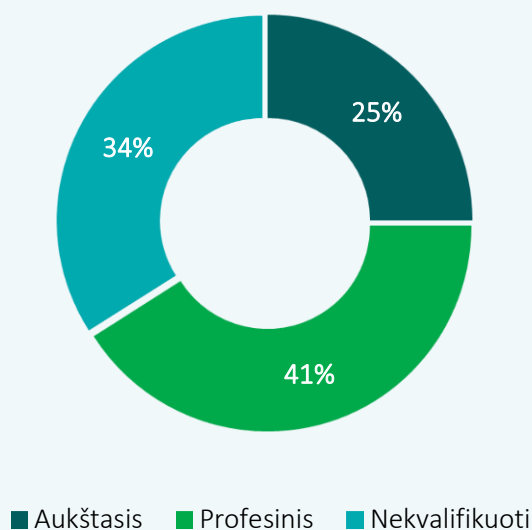
2018 metais numatoma įregistruoti 245 tūkst. bedarbių – vidutiniškai po 19 – 21 tūkst. darbo ieškančių žmonių per mėnesį – tai yra 5 - 6 proc. mažiau nei 2017 metais. Pernai vidutinis metinis registruotų bedarbių skaičius buvo 139,6 tūkst. – 3,7 proc. mažesnis nei 2016 metais. Prognozuojama, kad 2018 metais vidutinis metinis registruotų bedarbių skaičius sumažės 2 proc. ir sieks 137–139 tūkst.

Bedarbių skaičiaus dinamika 2010 - 2018 m.

Bedarbių struktūroje pagal išsilavinimą nenumatoma ryškių pokyčių. Tačiau nekvalifikuotų bedarbių dalis turėtų sumažėti 2 – 4 proc. punkto, atitinkamai padidės aukštąjį ir profesinį išsilavinimą turinčių bedarbių dalis. Turintys aukštąjį išsilavinimą bedarbiai sudarys 25 proc., (iš jų – 48 proc. turintys aukštąjį universitetinį išsilavinimą), 41 proc. – su profesiniu išsilavinimu, 34 proc. – jokios profesinės kvalifikacijos neturintys gyventojai. Numatoma, kad bedarbių struktūroje apie 65 proc. bus darbo rinkoje papildomai remiami asmenys, vyresnių kaip 50 metų darbo ieškančių žmonių – 40 proc., jaunimo iki 29 metų – 16 proc. Aktyvinant darbą su ilgą laiką nedirbusiais ir praradusiais ryšį su darbo rinka asmenimis ir ryškėjant darbo jėgos trūkumui, ilgalaikių bedarbių dalis, palyginti su 2017 metais, turėtų sumažėti 1–2 proc. punktais iki 25 proc.

Darbo jėgos pasiūla pagal kvalifikaciją 2018 m.

Daugiausiai darbo ieškančių žmonių, įsiregistravusių 2018 metais teritorinėse darbo biržose, turės šias profesijas:

Specialistų TOP 5	Kvalifikuotų darbininkų TOP 5
Administravimo ir vykdomieji sekretoriai	Judamųjų žemės ir miškų ūkio įrenginių operatoriai
Buhalteriai ir apskaitininkai	Lengvųjų automobilių ir furgonų vairuotojai
Reklamos ir rinkodaros specialistai	Parduotuvių pardavėjai
Sandėliavimo tarnybos tarnautojai	Statybininkai
Teisininkai	Virėjai

Darbo jėgos paklausa 2018 m.

Nors 2018 metais Lietuvos ekonomika augs, tačiau registruota darbo jėgos paklausa išliks panaši kaip ir 2017 metais. Prognozuojama, kad darbdaviai įregistruos 3–4 proc. daugiau darbo pasiūlymų – 228–238 tūkst. Jų struktūra pagal ekonomines veiklas taip pat išliks panaši – kaip ir 2017 metais, 67 proc. laisvų darbo vietų bus įregistruota paslaugų, 18 proc. – pramonės, 11 proc. – statybos, 4 proc. – žemės ūkio sektoriuje.

Kvalifikuotai darbo jėgai bus skirta 78 proc. visų darbo pasiūlymų, tai yra 3 proc. punkto daugiau nei 2017 metais. Pastaraisiais metais nekvalifikuotos darbo jėgos paklausa mažėja. Prognozuojama, kad ši tendencija išliks ir 2018 metais.

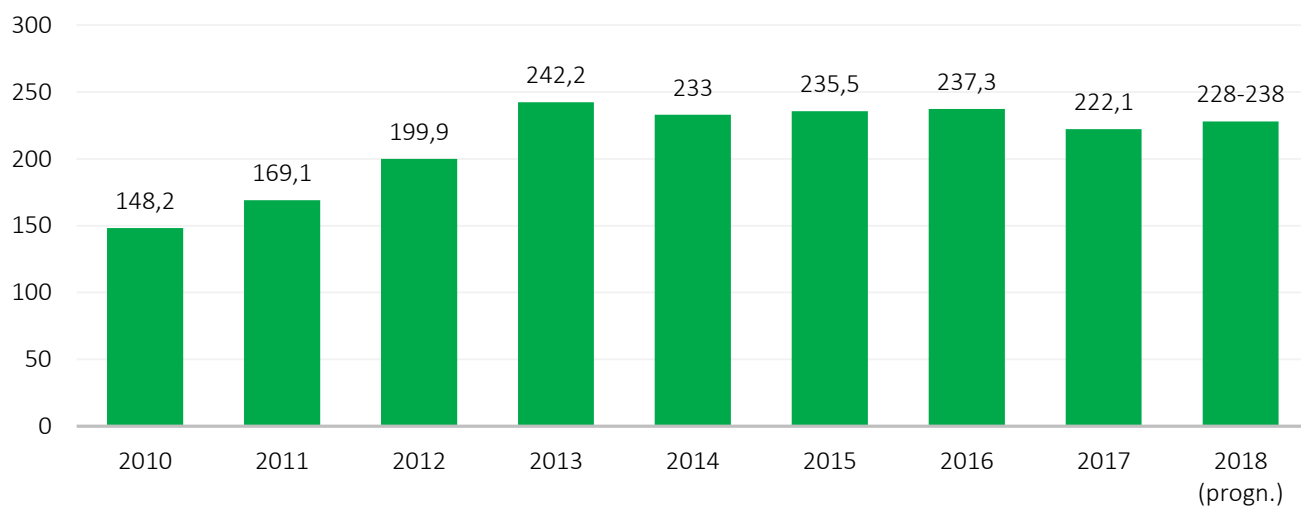
Didžiausias įsidarbinimo galimybes 2018 metais turės šias profesines kvalifikacijas turintys darbo ieškantys žmonės:

Specialistų TOP 5	Kvalifikuotų darbininkų TOP 5
Elektros inžinerijos technikai specialistai	Elektromechanikai ir elektromonteriai
Gydytojai specialistai	Sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojai
Mechanikos inžinerijos technikai	Metalo apdirbimo staklių derintojai ir operatoriai
Programinės įrangos kūrėjai	Pastatų ir kitokie elektrikai
Statybos inžinieriai	Virėjai

Mažiausias įsidarbinimo galimybes 2018 metais turės šias profesines kvalifikacijas turintys darbo ieškantys žmonės:

Specialistų TOP 5	Kvalifikuotų darbininkų TOP 5
Vertėjai ir kalbininkai	Apsaugos darbuotojai
Ekonomistai	Floristai
Interjero dizaineriai ir dekoratoriai	Kirpėjai
Teisininkai	Kosmetikai ir giminiškų profesijų darbuotojai
Jaunesnieji teisės ir giminiškų profesijų specialistai	Lengvųjų automobilių, taksi ir furgonų vairuotojai

Darbo jėgos paklausos dinamika 2010-2018 m.

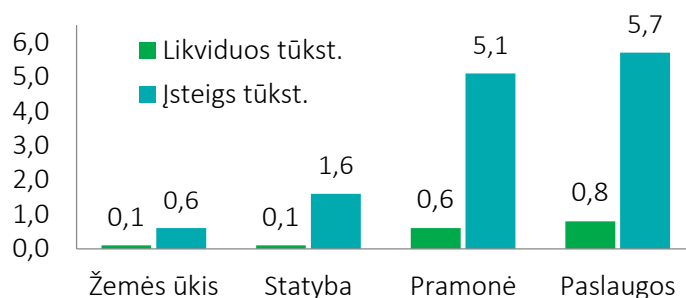

Daugiau informacijos apie paklausias ir vidutiniškai bei mažai paklausias profesijų grupes galima rasti „Įsidarbinimo galimybių barometre 2018“, kuris yra skelbiamas Lietuvos darbo biržos interneto svetainės skyriaus „Darbo rinka“ rubrikoje „Įsidarbinimo galimybių barometras 2018“.

Darbo vietų steigimas ir likvidavimas 2018 m.

2018 metais visuose sektoriuose numatomas teigiamas darbo vietų steigimo – likvidavimo balansas, tačiau, palyginti su 2016 – 2017 metais, sukurtų darbo vietų skaičius sumažės. Tai sietina su kvalifikuotų darbuotojų trūkumu ir išaugusiomis esamo personalo išlaikymo sąnaudomis. Tikėtina, kad nuo 2011 metų fiksuojama teigiama darbo vietų steigimo tendencija, šalies darbo rinkoje išsaugos dideles įsidarbinimo galimybes. Įmonėse planuojama įsteigti apie 13 tūkst. darbo vietų, likviduoti apie 1,6 tūkst.

Darbo vietų steigimas ir likvidavimas pagal ekonomines veiklas

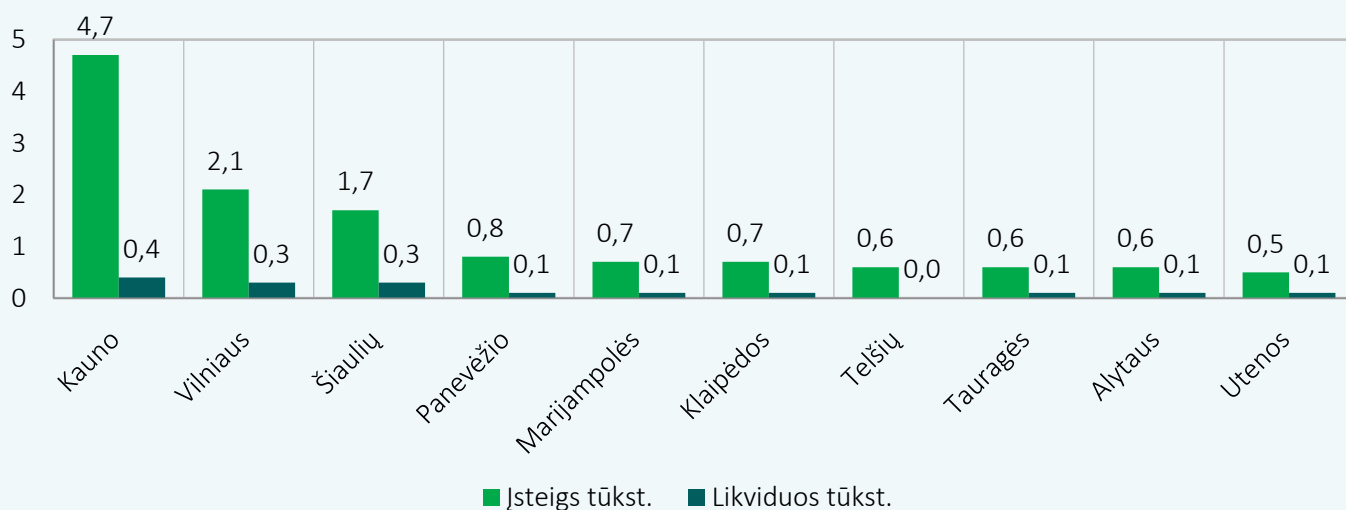

2018 metais daugiausiai darbo vietų planuojama įsteigti paslaugų sektoriuje – 43,8 proc. visų darbo vietų. Šis sektorius jų daugiausiai ir likviduos – 50 proc. visų darbo vietų. Pramonės sektoriuje numatoma įsteigti 39,5 visų darbo vietų, likviduoti – 37,5 proc. Statybos sektoriuje ketinama įsteigti 12,3 proc. visų darbo vietų, likviduoti – 6,3 proc. Žemės ūkio sektoriuje planuojama įsteigti – 6,3 proc., likviduoti – 4,4 proc.

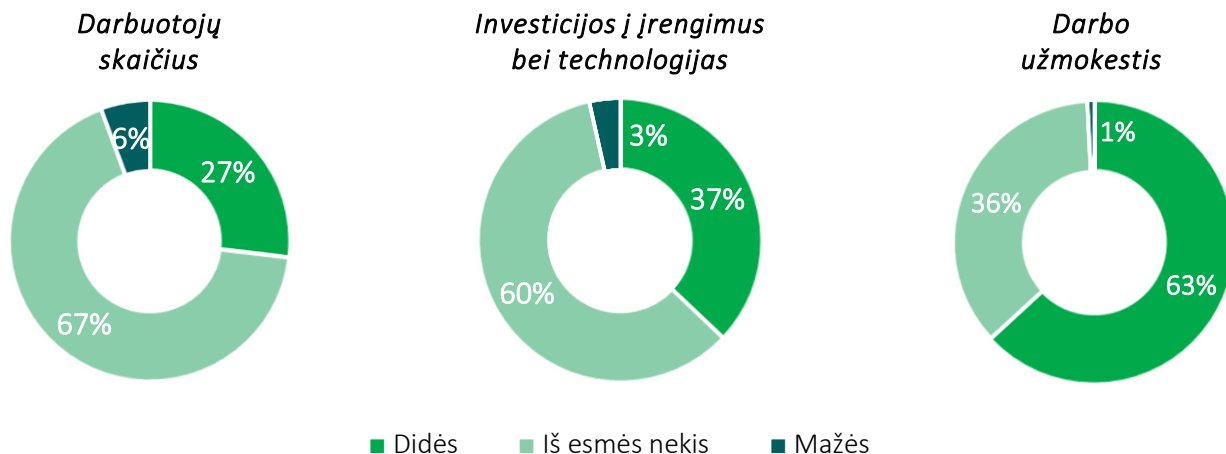
Didžiausias darbo vietų steigimas, kartu ir likvidavimas, prognozuojamas apdirbamosios gamybos, didmeninės ir mažmeninės prekybos, transporto ir saugojimo, statybos, žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės, švietimo, žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo srityse.

Darbdaviai 2018 metus vertina palankiai ir visose šalies apskrityse prognozuojamas teigiamas darbo vietų steigimo – likvidavimo balansas. 76,4 proc. visų steigiamų darbo vietų bus sukurta didžiųjų miestų apskrityse. Daugiausiai darbo vietų planuojama įsteigti Kauno, Vilniaus ir Šiaulių apskrityse.

Darbo vietų steigimas ir likvidavimas pagal apskritis

Darbdavių apklausa rodo, kad įmonių strateginiuose veiklos planuose numatomos teigiamos tendencijos. 37 proc. apklaustų darbdavių pažymi, kad investicijos į įrengimus ir technologijas 2018 metais didės, 60 proc. – pokyčių nenumato, 3 proc. – mano, kad investicijos į įrengimus ir technologijas mažės. Dauguma, 67 proc., darbdavių mano, kad darbuotojų skaičius jų įmonėse nesikeis, 27 proc. tikisi darbuotojų skaičiaus augimo, 6 proc. – mažėjimo. Apyvartos didinimą numato beveik kas trečias darbdavys, mažinimą – tik kas šešioliktas.

Gerėjanti įmonių ekonominė padėtis leidžia darbdaviams prognozuoti ir darbo užmokesčio augimą, jį savo įmonėse numato 63 proc. darbdavių, mažėjimą – tik 0,8 proc.

Darbuotojų atranka

Kas antras apklaustas darbdavys teigia, jog susiduria su darbuotojų trūkumu užpildant laisvas darbo vietas. Netinkama darbo ieškančio asmens motyvacija ir kompetencija, darbo jėgos emigracija, didelė konkurencija su kitais darbdaviais – tai tik keletas priežasčių, kurias dažniausiai nurodo apklaustieji. Išryškėja tendencija, kad didžiausias dėmesys skiriamas būtent žmogui, jo potencialui ir gebėjimui greitai mokytis. Nors išsilavinimas, kvalifikacija, darbo patirtis yra neabejotinai reikalinga ir vertinama, tačiau asmeninės žmogaus savybės, motyvacija, greita orientacija, prisitaikymas prie naujovių, darbo patirtis yra svarbiausi veiksniai darbdaviui renkantis darbuotoją. Geriau daugiau potencialo ir geras asmeninių savybių rinkinys nei labai patyręs, tačiau ne itin motyvuotas ar neoptimistiškai nusiteikęs kandidatas. Be to, savanoriška veikla ar praktika yra prilyginama darbo patirčiai, nes tai formuoja žmogų ir jo savybes. Siekiant išlikti ir įsitvirtinti darbo rinkoje bei toliau bus svarbu mokytis visą gyvenimą, tobulinti įgūdžius ir išlikti technologiškai išprususiems.

Ryšiausios tendencijos ir perspektyvos pagrindiniuose ekonomikos sektoriuose

Žemės ūkis

Kvalifikuotos darbo jėgos trūkumą jaučia 54 proc. apklaustų žemės ūkio sektoriuje veikiančių įmonių. Labiausiai trūksta miškų ūkio ir giminių profesijų darbuotojų, nekvalifikuotų gyvulininkystės ūkio darbininkų, judamųjų žemės ir miškų ūkio įrenginių bei žemės darbų ir panašių mašinų operatorių. Vertinant ateities perspektyvas tikimasi, kad kelerių ateinančių metų laikotarpiu žemės ūkyje dirbančių skaičius keisis nežymiai, darbo užmokestis didės (didėjimą numato kas antras darbdavys). Daugiausiai naujų darbo vietų įsteigs mišrusis žemės ūkis, medienos ruošą, naminių paukščių auginimą mėšai ir kiaušinių gavybai, miško medžių auginimą ir kita miškininkystės veikla.

Pramonė

Pramonės sektoriuje siuvėjai, kailininkai ir kepurininkai, medienos apdirbimo įrenginių operatoriai, suvirintojai, baldžiai ir giminiškų profesijų darbininkai, kepėjai ir konditeriai – ypač paklausūs darbuotojai. Darbdavių apklausa rodo, kad net 66 proc. darbdavių teigė nerandantys tinkamos kvalifikacijos darbuotojų. Darbdaviai pabrėžia, kad naujai priimtus darbuotojus apmokyti trunka pusmetį. Tai sudaro papildomus kaštus ir atima galimybę įmonėms sparčiau plėsti savo veiklą. Nepaisant to, ateinančiais metais kas antra įmonė didins apyvartą, investicijas į įrengimus, darbo užmokestį, o darbuotojų skaičius nekęs. Daugiausiai darbo vietų bus steigama aukštos kvalifikacijos specialistams, o nekvalifikuotus darbuotojus pakeis mašinos.

Statyba

Apklausų duomenimis, daugiau nei 71 proc. apklaustų statybos sektoriuje veikiančių įmonių susiduria su kvalifikuotos darbo jėgos trūkumu. Pastaraisiais metais jaučiamas išaugęs elektromechanikų ir elektromonterų, betonuotojų, betono apdailininkų ir giminiškų profesijų darbininkų, suvirintojų, statybos vadovų poreikis. Dėl darbo specializacijos reikalingi siauresnės, bet aukštesnės kvalifikacijos darbuotojai. Įmonių vadovai vis drąsiau žiūri į ateities perspektyvas ir daugiau nei pusė (58 proc.) planuoja apyvartos ir darbo užmokesčio augimą. Statybos sektoriaus veiklą palaikys inžinerinių statinių statybos ir plėtros bei pastatų modernizavimo ir renovavimo projektai.

Paslaugos

Lietuvos darbo biržos apklausos duomenimis, 53 proc. paslaugų sektoriuje veikiančių įmonių trūksta kvalifikuotos darbo jėgos. Sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojai, parduotuvių pardavėjai, virėjai, variklinių transporto priemonių mechanikai ir taisytojai – pastaraisiais metais itin paklausios paslaugų sektoriaus profesijos. Prognozuojama, kad paslaugų sektorius didins darbuotojų skaičių ir darbo užmokestį. Didžiausias įsidarbinimo galimybes 2018 metais turės krovinių kelių transporto, restoranų ir pagaminto valgio teikimo veiklos, apskaitos, buhalterijos ir audito veiklos, viešbučių ir panašių laikinų buveinių veiklos profesijas turintys asmenys.

Paklausiausios profesijos pagal apskritis 2018 metais bus:

Alytuje

Slaugos specialistai
Kepėjai ir konditeriai
Virėjai

Kaune

Betonuotojai, betono apdailininkai ir giminiškų profesijų darbininkai
Mechanikos inžinieriai
Mėsinių, žuvų darinėtoriai ir giminiškų profesijų darbininkai

Klaipėdoje

Metalinių konstrukcijų ruošėjai ir montuotojai
Statybininkai
Sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojai

Marijampolėje

Gydytojai specialistai
Psichologai
Metalų apdirbimo staklių derintojai ir operatoriai

Panevėžyje

Elektromechanikai ir elektromonteriai
Siuvėjai, kailininkai ir kepurininkai
Sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojai

Šiauliuose

Amatininkai, gaminantys dirbinius iš tekstilės, odos ir panašių medžiagų,
Ikimokyklinio ugdymo mokytojai
Sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojai

Tauragėje

Automatikos inžinieriai

Elektromechanikai ir elektromonteriai

Sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojai

Utenoje

Mėsinių, žuvų darinėtojai ir giminių profesijų darbininkai

Siuvėjai, kailininkai ir kepurininkai

Sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojai

Telšiuose

Informacinių technologijų ir ryšių paslaugų pardavimo specialistai

Maisto ir panašių produktų gamybos mašinų operatoriai

Sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojai

Vilniuje

Plytų mūrininkai ir giminių profesijų darbininkai

Sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojai

Taikomųjų programų kūrėjai

Darbo rinkos ypatumai apskrityse

Tenka pripažinti, kad darbo jėgos paklausa yra labai netolygi tiek kvalifikacijos, tiek teritoriniu požiūriu. Palankiausioje padėtyje atsidūrė kvalifikuoti paklausių profesijų atstovai didmiesčiuose, kurie turi pakankamai derybinių svėrų priversti darbdavius didinti atlyginimus kur kas didesne sparta nei auga prekių kainos. Jau kurį laiką dėl darbuotojų trūkumo Lietuvoje darbo užmokestis auga gerokai sparčiau nei darbo našumas. Tokia padėtis nėra tvari, nes verslas privalo išlaikyti konkurencingumą.

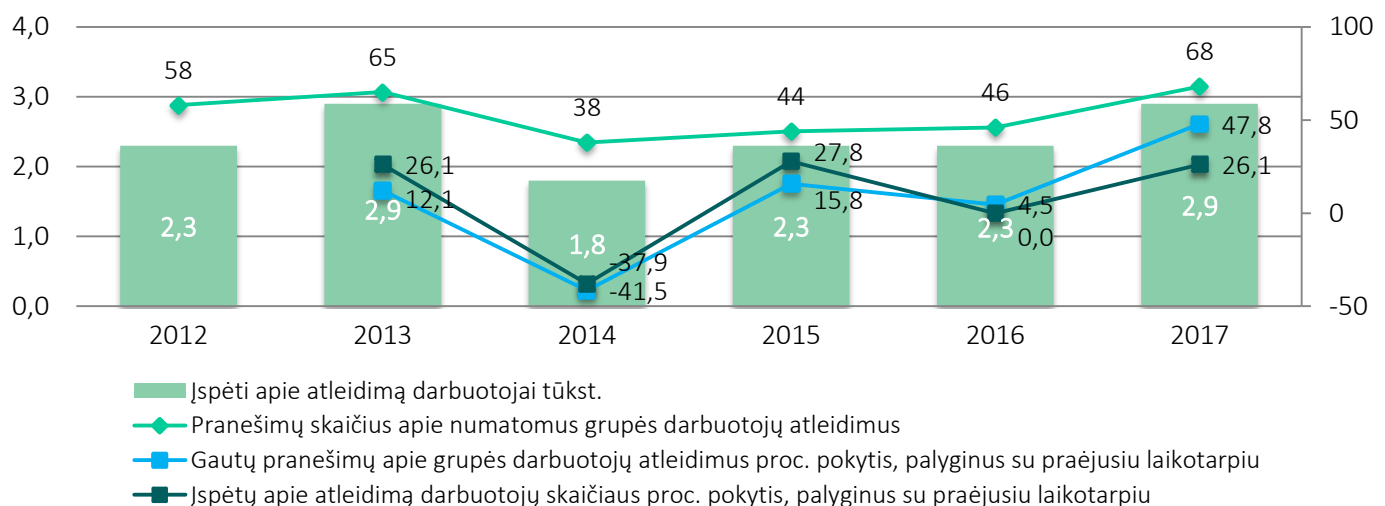
Klaipėdoje, Panevėžyje, Šiauliuose, Tauragėje, Telšiuose, Utenoje, Vilniuje jaučiamas sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojų trūkumas. Ši profesija nėra populiari dėl ilgai trunkančių komandiruočių, kasdien kylančių fizinių pavojų ir rizikos veiksnių.

Alytuje ir Marijampolėje dideles įsidarbinimo galimybes turės gydytojai, jie dažnai migruoja iš atokesnių šalies vietovių į didžiuosius miestus, dėl geriau apmokamų laisvų darbo vietų. Beveik visuose regionuose itin paklausūs išliks statybų sektoriaus darbuotojai.

Grupės darbuotojų atleidimai

2017 m. Lietuvos teritorinės darbo biržos gavo 68 pranešimus apie numatomą darbo santykių nutraukimą su 2866 darbuotojais.

Pranešimų apie numatomus grupės darbuotojų atleidimus dinamika

Per 2017 m. pagrindinės numatomų grupės darbuotojų atleidimų priežastys įmonės buvo bankrotas, struktūriniai pertvarkymai ar reorganizacija, gamybos stabdymas, likvidavimas. Vertinant diagramoje pavaizduotus duomenis matome, kad 2011 – 2014 metu laikotarpiu įspėtų darbuotojų skaičiaus ir teritorinių darbo biržų registruotų pranešimų rodikliai mažėjo. Nuo 2014 metų pastebima atvirkštinė rodiklių kitimo tendencija, kai 2017 metais buvo užfiksuoti aukščiausi duomenys 2014 – 2017 metų laikotarpiu. 2018 m. numatomų grupės darbuotojų atleidimo pagrindinė priežastis – bus reorganizacija. Tą stipriai įtakos: miškų urėdijų, mokslo ir gydymo įstaigų struktūriniai pertvarkymai.

Vidutinis metinis registruotas nedarbas savivaldybėse

Vidutinis metinis registruotas nedarbas sumažės arba nekis visose savivaldybėse, augimo neprognozuojama. Didžiausias vidutinio metinio registruoto nedarbo mažėjimas numatomas Alytaus rajono (2,0 proc. punkto) ir Alytaus miesto (1,3 proc. punkto), Akmenės (1,0 proc. punkto), Mažeikių ir Druskininkų rajono (0,9 proc. punkto), Lazdijų, Tauragės rajono ir Šakių (0,8 proc. punkto) bei Anykščių, Vilkaviškio, Šiaulių rajono, Kazlų Rūdos (0,7 proc. punkto) savivaldybėse. Vidutinio metinio registruoto nedarbo pokyčių 2018 metais nenumatoma Šilalės ir Utenos savivaldybėse.

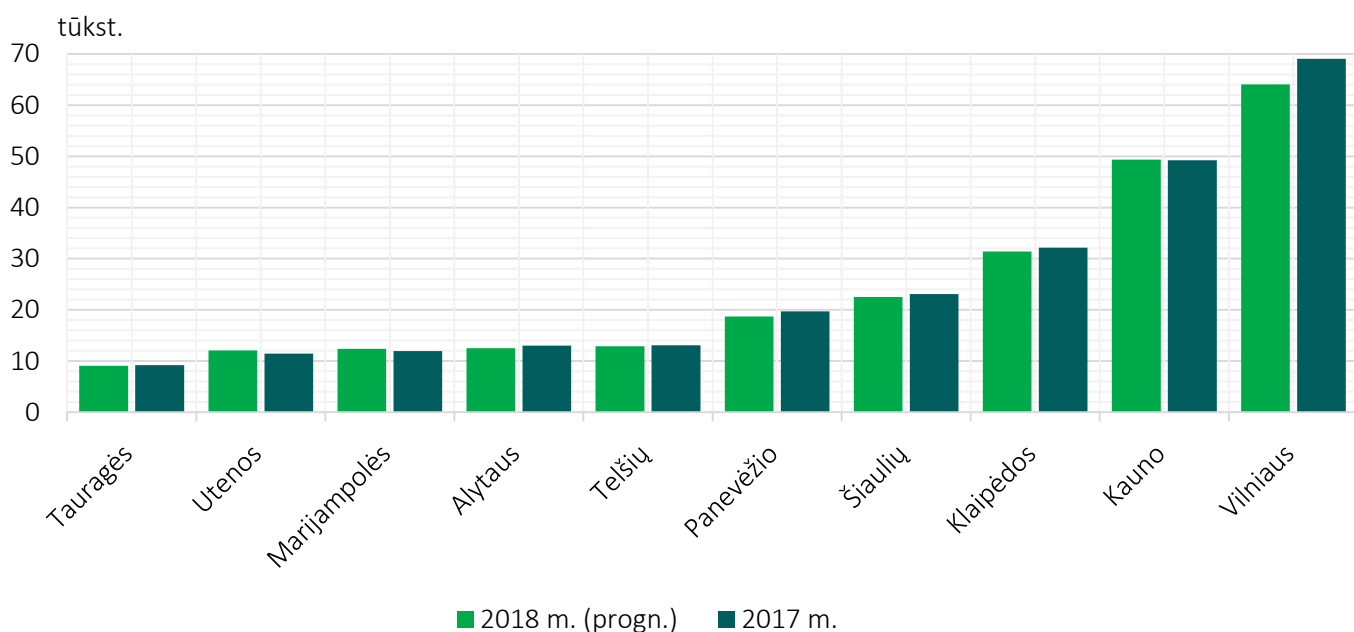
Didžiausias vidutinis metinis registruotas nedarbas 2018 metais bus fiksuojamas Ignalinos rajono (14,3 proc.), Lazdijų (14,1 proc.), Zarasų (13,5 proc.), Kalvarijos (13,3 proc.), Kelmės (12,9 proc.), Jurbarko (12,8 proc.), Visagino miesto (12,7 proc.) Kupiškio (12,6 proc.) savivaldybėse.

Žemiausias vidutinis metinis registruotas nedarbas išliks Birštono ir Kretingos (4,0 proc.), Neringos (4,3 proc.), Elektrėnų (4,6 proc.), Šiaulių miesto (4,8 proc.), Klaipėdos rajono (5,1 proc.), Skuodo ir Vilniaus miesto (5,8 proc.) savivaldybėse.

Darbo jėgos pasiūla apskrityse

Prognozuojama, kad 2018 metais darbo pasiūla augs tik trečdalyje šalies apskričių. Didžiausio darbo jėgos pasiūlos mažėjimo laukiama Vilniaus (7,2 proc.), Panevėžio (4,9 proc.), Alytaus (3,6 proc.), Šiaulių (2,5 proc.) ir Klaipėdos (2,4 proc.) apskrityse, mažesnio - Telšių (1,6 proc.) ir Tauragės (1,4 proc.). Registruotų bedarbių skaičiaus augimas numatomas Utenos (5,5 proc.), Marijampolės (3,6 proc.) ir Kauno (0,2 proc.) apskrityse.

Darbo jėgos pasiūla 2017-2018 m.

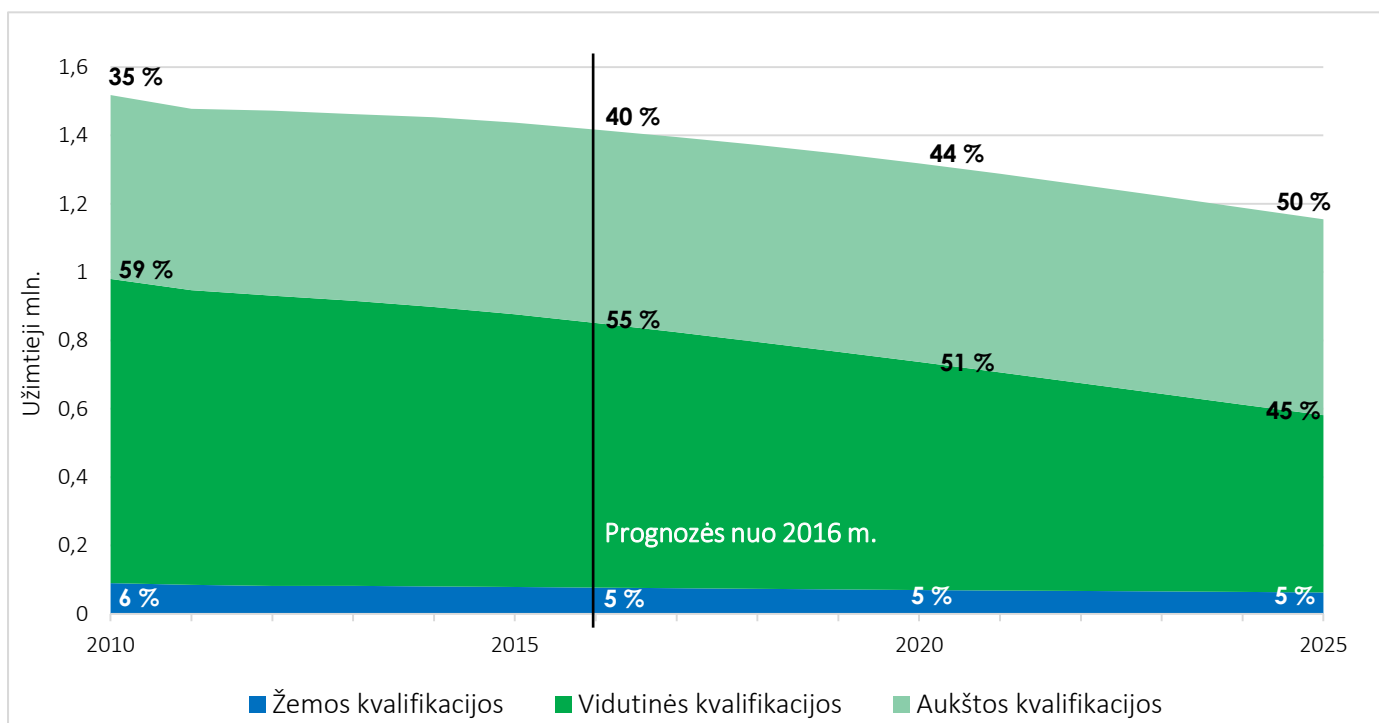
Ilgalaikės prognozės

Europos profesinio mokymo plėtros centras (angl. *European Centre for the Development of Vocational Training*, CEDEFOP) prognozuoja, kad užimtųjų skaičius Lietuvoje nuosekliai mažės ir 2025 metais sieks tik 1 mln. 154 tūkst. Tai jau daugiau nei dešimtmetį besitęsiančių demografinių tendencijų (mažo gimstamumo, aukšto emigracijos lygio) pasekmė.

Užimtųjų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, skaičius ir toliau didės – prognozuojama, kad 2025 metais aukštąjį išsilavinimą turintys asmenys sudarys 50 proc. visų užimtųjų. Atitinkamai užimtųjų, turinčių vidutinę ir žemą kvalifikaciją, skaičius ir toliau mažės.

Prognozuojama, kad užimtųjų skaičius ir toliau stipriai mažės

Užimtųjų skaičiaus pokytis pagal kvalifikaciją (2010–2016 m. ir 2016–2025 m. prognozė)

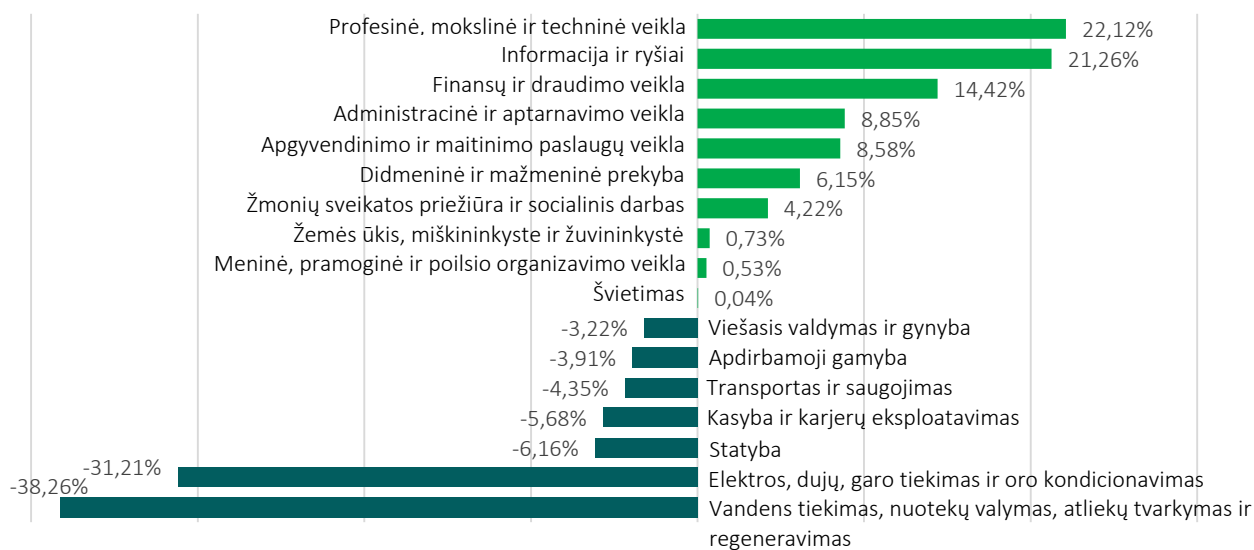

Šaltinis: CEDEFOP, 2017.

Labiausiai darbo jėgos paklausos didėjimą lems poreikis pakeisti į pensiją išeinančius darbuotojus. O naujų darbo vietų kūrimą (ir esamų naikinimą) nulems technologinė kaita ir Lietuvos ūkio vietos tarptautinės vertės grandinėse pokyčiai. Lietuvoje ir kitose ES šalyse, anot CEDEFOP prognozių, sparčiausiai paklausa augs žinioms imliuose paslaugų sektoriuose: informacijos ir ryšių (EVRK J sekcija), finansų ir draudimo (EVRK K sekcija), profesinės, mokslinės ir techninės veiklos (EVRK M sekcija) sektoriuose. Didžiausias darbo jėgos paklausos smukimas (procentine išraiška) prognozuojamas energetikos ir komunalinių paslaugų sektoriuose, t. y. vandens tiekimo, nuotekų valdymo (EVRK E sekcija) bei elektros ir dujų tiekimo sektoriuose (EVRK D sekcija).

Prognozuojamas darbo vietų augimas žinioms imliuose paslaugų sektoriuose

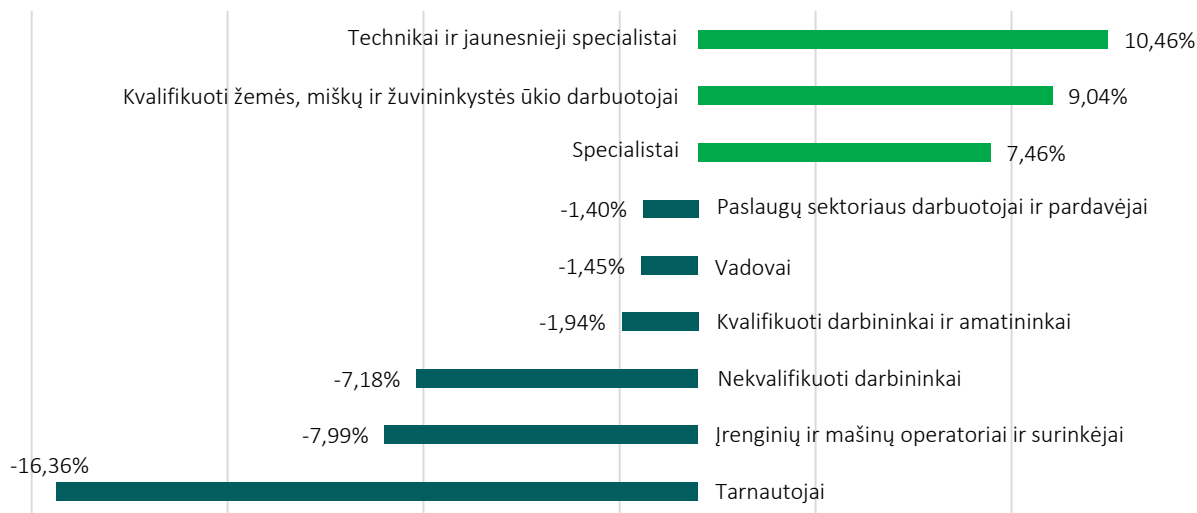
Prognozuojama užimtumo kaita (proc.) 2015–2025 m. pagal ekonominės veiklos sektorius

Šaltinis: Europos Komisijos agentūros CEDEFOP prognozės.

Vertinant pagal profesijų grupes, sparčiausiai augs specialistų, technikų ir jaunesniųjų specialistų paklausa. Panašios tendencijos prognozuojamos ir kitoms ES narėms. Kita vertus, nors prognozuojama, kad ES mažės kvalifikuotų žemės ūkio darbuotojų paklausa, Lietuvoje numatomas šios profesijų grupės užimtųjų paklausos augimas – gali būti, kad tai lems „vėluojanti“ prekinio žemės ūkio technologinė modernizacija Lietuvoje, dėl to reikės daugiau aukštos kvalifikacijos ir mažiau nekvalifikuotų darbuotojų. Daugiausia darbo vietų Lietuvoje ir kitose ES šalyse iki 2025 metų bus panaikinta tarnautojų, įrenginių ir mašinų operatorių profesijų grupėse.

Prognozuojama užimtumo kaita (proc.) 2015–2025 m. pagal profesijų grupes

Šaltinis: Europos Komisijos agentūros CEDEFOP prognozės.

Susidariusią situaciją darbo rinkoje nebus lengva įveikti. Įmonių plėtra yra svarbus darbo veiksnys, tačiau vis daugiau įmonių teigia, kad jų veiklą riboja darbuotojų trūkumas. Laisvų darbo vietų daugėja, o vienai laisvai darbo vietai tenkančių bedarbių vis mažėja. Jau kurį laiką kylantis gyventojų aktyvumo lygis iki šiol švelnino demografinių veiksnių – anksčiau sumažėjusio gimstamumo ir tebesitęsiančios emigracijos – poveikį darbingo amžiaus gyventojų skaičiui, todėl darbo jėga Lietuvoje pastaraisiais metais nemažėjo. Tačiau jau artimiausiu metu aktyvumo lygio pokyčiai nebepajėgs atsvirti nepalankių demografinių tendencijų. Net jei gyventojų aktyvumo lygis artimiausiais metais labiau didės, darbo jėga turėtų mažėti. Tai ribos galimybes gausinti bendrą užimtųjų skaičių ir didins jau šiuo metu darbo rinkoje stebimą įtampą.

Rekomendacijos mokymo (si) priemonių efektyvumui didinti

Iššūkis

Smunkant nedarbo lygiui, sparčiai mažėja bedarbių skaičius, kuriems aktualios kvalifikacijos ar kompetencijų kėlimo priemonės. Kita vertus, ryškėjant darbo jėgos stokos tendencijoms, vis aktualesnis tampa dirbančiųjų kompetencijos kėlimas, naujos kvalifikacijos įgijimas. Darbo rinkos mokymai dirbantiesiems taip pat turi potencialą tapti veiksminga nedarbo prevencijos priemone.

Kol kas perkvalifikavimo paslaugos dažniausiai būdavo teikiamos asmenims, turintiems vidurinį ir žemesnį išsilavinimą. Ilgalaikės darbo jėgos pasiūlos ir paklausos prognozės rodo, kad ateityje asmenys, turintys aukštąjį išsilavinimą, užims vis didesnę dalį Lietuvos užimtųjų struktūroje. Nors aukštąjį išsilavinimą turintys asmenys rečiau susiduria su nedarbo rizika, šiai grupei teikiamos mokymo(si) paslaugos leistų labiau išnaudoti jų turimą žmogiškąjį potencialą.

Perkvalifikavimo kokybė ir poveikis priklauso nuo to, ar įgyjamos darbo rinkoje aktualios kompetencijos. Tačiau šiuo metu Lietuvos darbo birža (ir kitos Lietuvos institucijos) neturi kompetencijų paklausos kaitos stebėsenos ir analizės sistemos, t. y. nėra būdo nustatyti, kaip keičiasi darbo pobūdis kiekvienoje profesijoje, kokių kompetencijų paklausa atskirose profesijose ir sektoriuose auga / mažėja. Tai taip pat lemia sunkumus nustatant, kokias kompetencijas turėtų ugdyti perkvalifikavimo paslaugų teikėjai.

Rekomendacija

Perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo priemonės taikyti ne tik bedarbiams, bet ir dirbantiems.

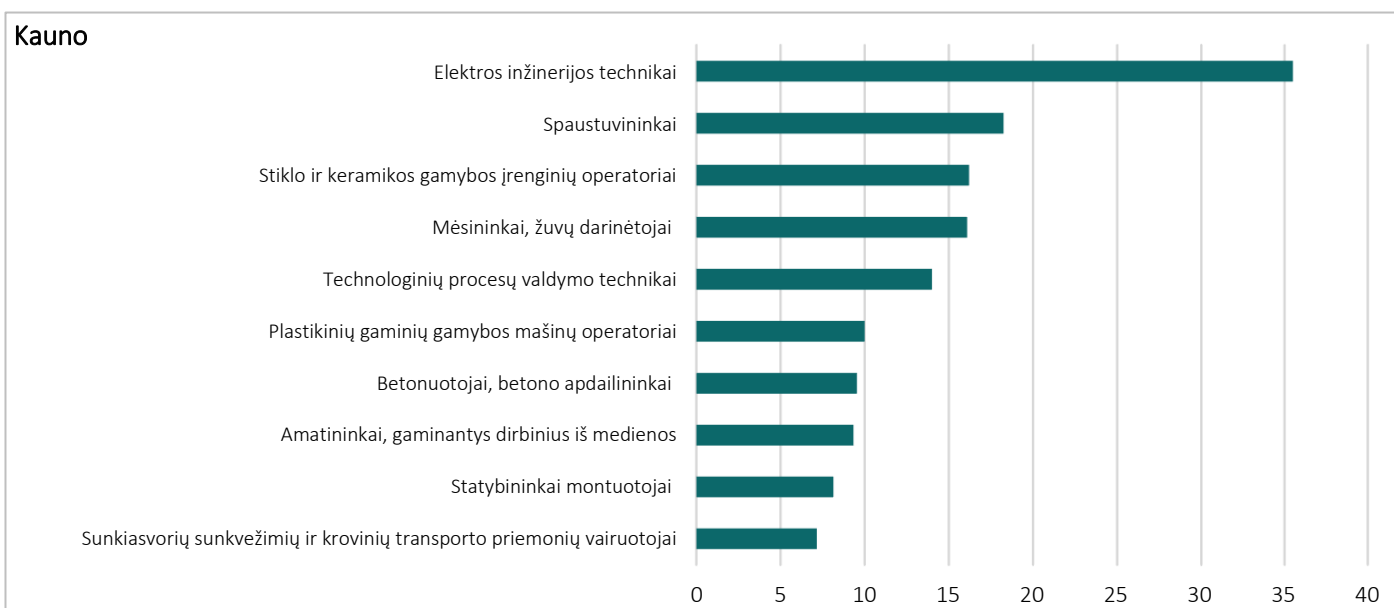
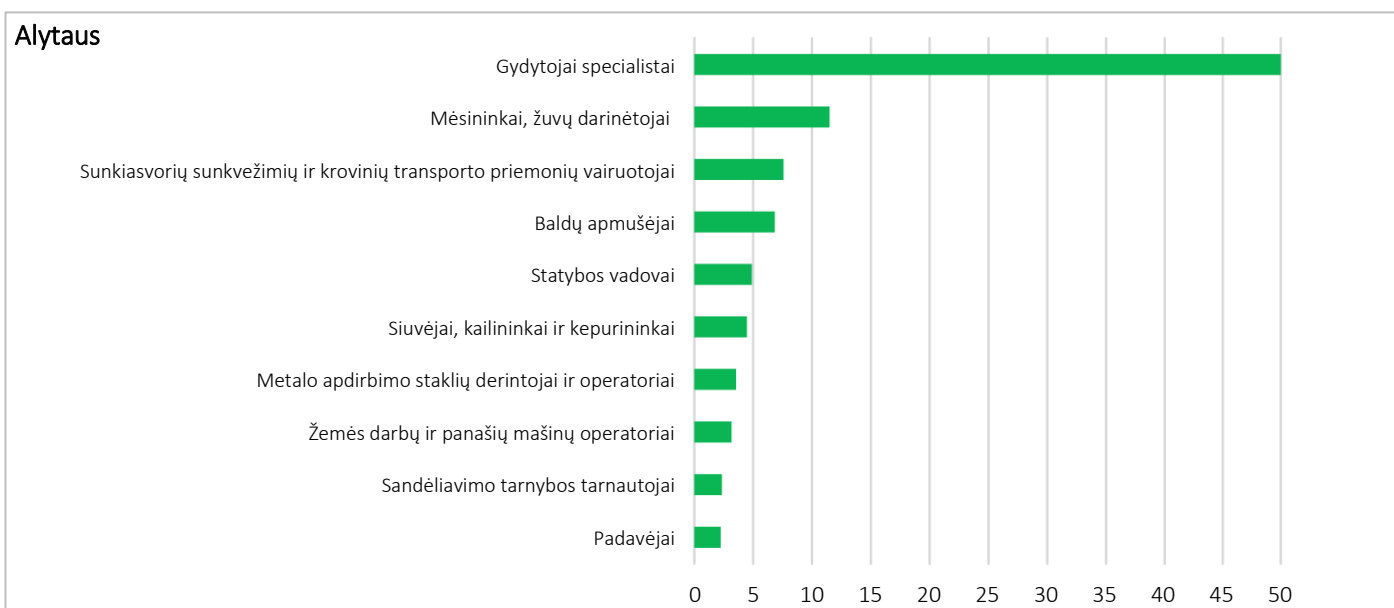
Padidinti perkvalifikavimo paslaugų aktualumą aukštąjį išsilavinimą turintiems asmenims. Dėl to būtina persvarstyti mokymo(si) paslaugų teikimo būdus, formas ir turinį. Taip pat būtina kelti tokių paslaugų prestižą ir patrauklumą aukštos kvalifikacijos specialistams.

Sukurti ir įdiegti kompetencijų poreikio (pagal profesijas, ūkio sektorius) stebėsenos ir analizės sistemą.

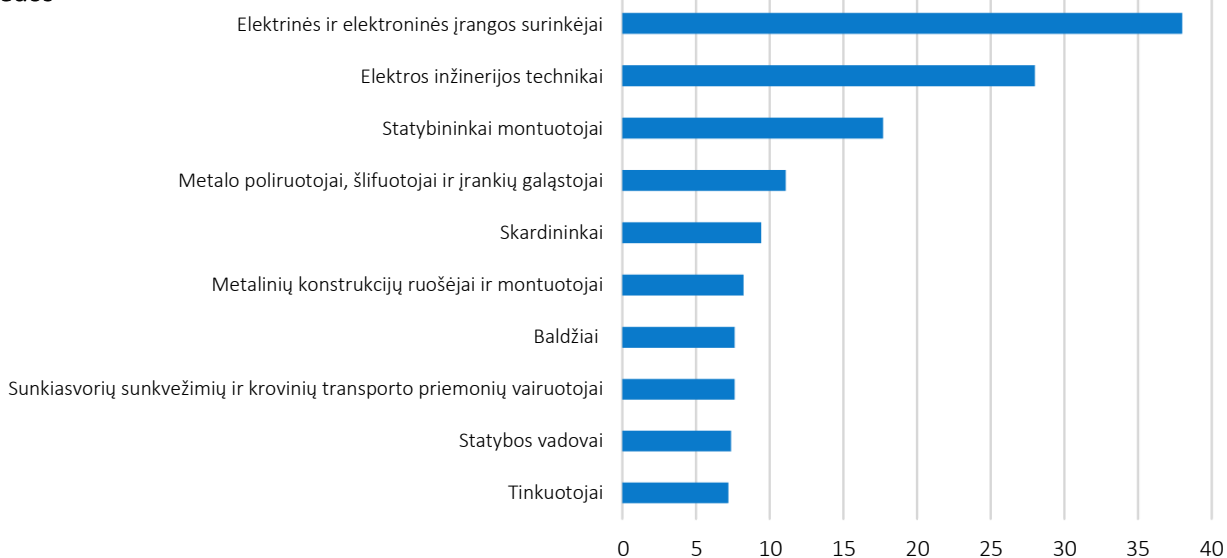
Profesijos, kurių darbo rinkoje labiausia trūko 2017 metais

Vienam ieškančiajam darbo tenkančių darbo vietų skaičius pagal teritorines darbo biržas

Pastaba: į analizę įtrauktos tik tos profesijos, kurioms buvo registruota bent 100 laisvų darbo vietų didžiuosiuose miestuose ir bent 40 mažesniuose miestuose arba atsižvelgiant į konkrečios profesijos aktualumą regione.

Klaipėdos

Marijampolės

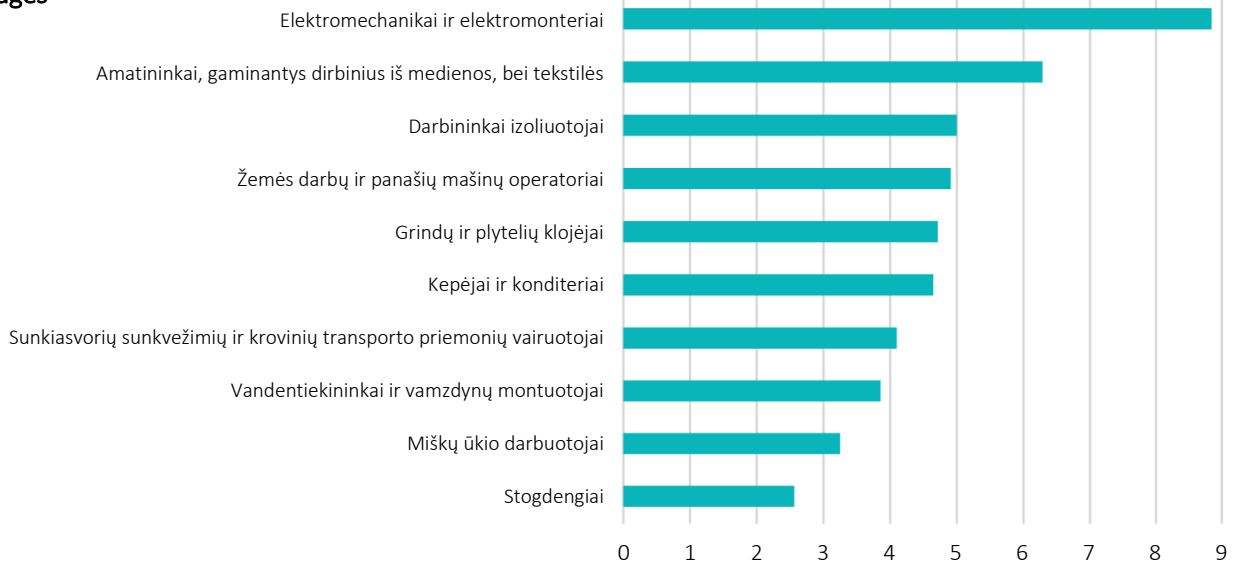
Panevėžio

Šiaulių

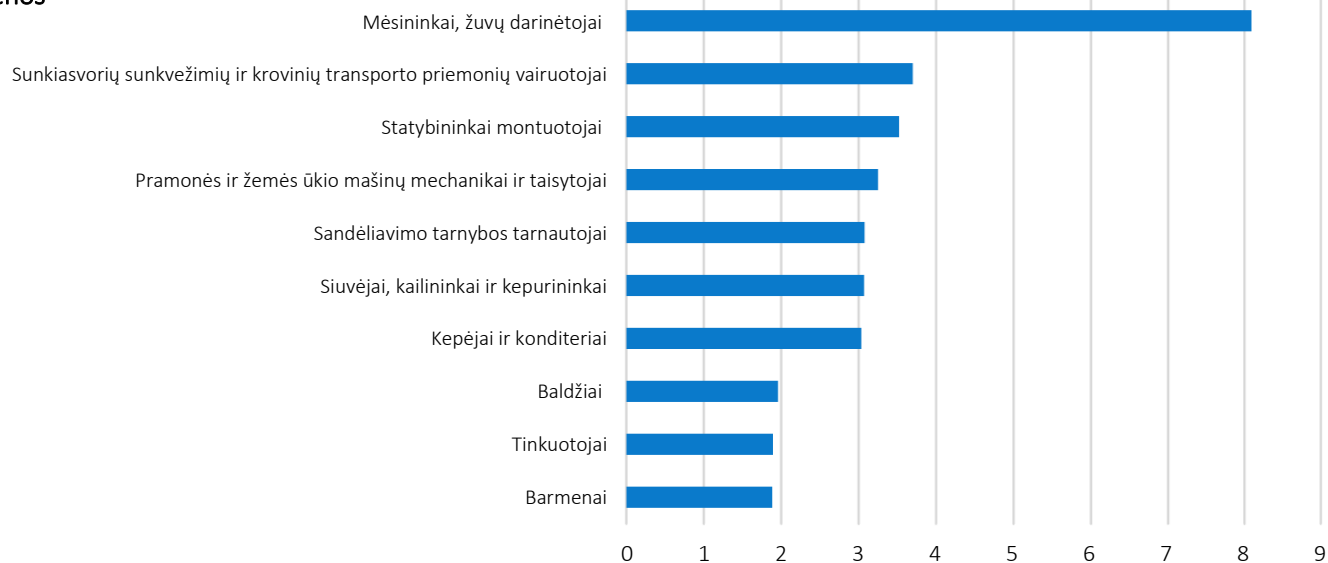
Tauragės

Telšių

Utenos

Vilniaus

